REVISTA CULTULUI MOZAIC

APARE BILUNAR

ADMINISTRAȚIA: str. Sf. Vineri nr. 9, telefon 615 50 90 REDACȚIA: București, str. Popa Rusu nr. 24, telefon 611 80 80

Anul XXXVIII
Nr. 770
Noiembrie (II) 1993
Kislev 5754
12 pagini 40 lei

Noul președinte al Statului Israel, Excelența Sa dl Ezer Weizmann, întâmpină la Palatul prezidențial din Ierusalim pe Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen. (3 noiembrie 1993)

75 DE ANI DE LA MAREA UNIRE

„La temelia României Mari rămâne și piatra pe care am pus-o noi"

„Ne-am împărtășit din toate durerile acestui război la care au luat parte frații și fiii noștri. La temelia României Mari rămâne și piatra pe care am pus-o noi. Cum nu ne-am bucura că jertfa nu ne-a fost zadarnică?".

Așa a fost salutat actul Marii Uniri în editorialul ziarului „Curierul Israelit" din 29 noiembrie / 12 decembrie 1918. Nu erau cuvinte gratuite. Noi, evreii din România, identificați de peste șase veacuri cu aspirațiile poporului român, implicați în toate momentele de seamă ale istoriei moderne a patriei noastre comune (Revoluția de la 1848, Unirea Principatelor, Războiul pentru Independență de la 1877 și, permanent, în dezvoltarea pe toate planurile a României), ne-am adus jertfa de sânge și pe câmpul de bătălie al războiului din anii 1916—1918, contribuind la istoricul act ce consfințește făurirea statului național unitar român, de la 1 Decembrie 1918.

În numele populației evreiești din România, Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a participat la festivitățile de la Alba Iulia, omagiind astfel actul istoric de la 1 Decembrie 1918.

• Aleea eroilor (cimitirul din Iași)

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

LUPTA CU ÎNGERUL

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו
עד עלות השחר (בראשית לב־כד).

„Și Iaacov a rămas singur și un om s-a luptat cu dânsul până la ridicarea luceafărului" (Genesis, 32, 24).

Două primejdii îl pândesc pe Iaacov, omul cărții și al muncii: setea de aur și setea de sânge a dușmanilor cărții și muncii. Întâi a fost Esav, cel care credea că sabia lui va nimici creierul consacrat învățăturii al lui Iaacov. Apoi a fost Lavan, cel care a căutat ca, punând vicleșugul în locul armei, să-l jefuiască de întreaga trudă a brațelor sale. Acum e iar rândul lui Esav, care îi vine în întâmpinare cu o întreagă oaste, spre a-și pune în aplicare nelegiuitele-i planuri criminale.

Iaacov nu mai e însă naivul visător din adolescență. E adevărat că visul său din tinerețe îi constituie crez și ideal și că întreaga răutate pe care a întâlnit-o pe itinerarul unei vieți pline de vitregie n-a reușit să-i altereze caracterul sau să-i întineze aspirațiile. L-au călit însă încercările, l-au oțelit greutățile; pe lângă un crez luminos și o inimă caldă, pe care le poseda dinainte, asprimea vieții i-a dat și un braț puternic, ceea ce înainte nu avea. Împotriva unui Esav nu te poți arăta numai cu דורון darul, care să-i capteze bunăvoința și nici numai cu תפלה ruga, care să-l înduplece să renunțe la uneltirile sale ucigașe, ci trebuie să te pregătești de luptă, spre a-i opune o forță superioară celei cu care el te amenință. Acest din urmă limbaj e acela pe care Esav îl înțelege cel mai bine, e argumentul cel mai convingător pentru dânsul, e metoda cea mai nimerită spre a evita pericolul. E adevărat că „Lui Iaacov îi era tare teamă și îi părea rău" (Genesis, 32) ויירא יעקב מאר ויצר לו Iaacov se pregătea de luptă cu teamă și cu părere de rău. Îi era teamă pentru viața lui și a tuturor celor ce-i erau dragi, dar, în același timp, îi părea nespus de rău ca împrejurările să-l determine să facă să se piardă viața adversarului său. Îi era teamă de înfrângere, care echivala cu moartea sa și alor săi. Îi părea rău de o victorie care va însemna jale și doliu în casele altora. Solia pe care el o trimite deci lui Esav are misiunea ca, sprijinită pe forța ce o reprezintă, să-l facă pe dușman să ajungă la concluzia că e mai bine să renunțe să scoată sabia din teacă.

Înainte de a afla rezultatul încercărilor sale de evitare a unei sângeroase ciocniri, și-a orânduit tabăra în modul cel mai nimerit, spre a întâmpina eventualul atac al lui Esav, în toiul nopții premergătoare zilei decisive.

„De va veni Esav asupra uneia din tabere și o va lovi, atunci cealaltă tabără a celor rămași va fi salvată" (Genesis, 32, 9). Tragică și salvatoare strategie. Răspândirea fiilor lui Iaacov, în loc de a constitui slăbiciunea lor, a dus nu o singură dată la salvarea lor. Brațul lui Esav, brutal, feroce, n-a izbutit niciodată să-i lovească pe toți urmașii lui Iaacov. Babilonul cu ai săi captivi a renăscut cultura iudaică, aproape sugrumată în Eretz Israel. Inchiziției spaniole i-a urmat înflorirea comunităților din Olanda, iar pogromurile țariste au generat civilizația celor șase milioane de evrei americani.

Continuare în pag. 7

ÎN CÂTE FELURI POATE FI FALSIFICATĂ ISTORIA?!

Iată o întrebare la care ne răspunde cu elocvență culegerea de documente recent apărută sub titlul: „Emigrarea populației evreiești din România în anii 1940—1944"[1]. Facem această afirmație nu pentru că am contesta autenticitatea documentelor reunite în volum. Ele sunt de necontestat. Prin conținutul și discursul lor politic, ele sunt mărturii inconfundabile; prin limbajul agresiv și jignitor la adresa evreilor, poartă amprenta regimului care le-a elaborat.

De la nota Direcției de Siguranță din 15 noiembrie 1940, în care autoritățile se laudă **„că au reușit prin susținerea emigrărilor în masă... să scoată afară din țară circa 2 000 jidani"** (doc. 1) și până la adresa din 15 noiembrie 1941 a Cabinetului militar al Conducătorului Statului, în care sunt precizate avantajele complexe ale emigrării pentru statul român, se dezvăluie nedisimulat intențiile adevărate ale politicii de emigrare: deposedare de bunuri și izgonirea evreilor din țară.

Dar să cităm din documentul cu data de 15 noiembrie 1941: **„Emigrarea evreilor din Regat, cei din Basarabia și Bucovina urmând a fi deportați (!), ar prezenta următoarele avantaje: s-ar micșora numărul evreilor din Regat deveniți indezirabili (!) — vor emigra evreii înstăriți care sunt și cei mai periculoși (!); dându-li-se un termen scurt pentru emigrare evreii ar fi siliți să lichideze repede afacerile lor în avantajul românilor; emigranții își vor lăsa în țară o parte din avere care va reveni patrimoniului național, nefiind lăsați să ia cu ei decât o parte din bani"** (doc. 19).

Nu contestăm nici autenticitatea documentelor produse mai târziu, în anii 1942—1943, chiar dacă în conținut contravin celor afirmate, spre pildă, la 8 iulie 1941, la câteva zile după intrarea României în război, când, în euforia speranței în iminența victoriei, prof. Mihai Antonescu, președintele ad-interim al Consiliului de Miniștri, declara: „... sunt pentru migrațiunea forțată a întregului element evreiesc din Basarabia și Bucovina, care trebuie azvârlit peste graniță. De asemenea sunt pentru migrațiunea forțată a elementului ucrainean, care nu are ce căuta aici în momentul acesta... Îmi este indiferent dacă în istorie vom trece ca barbari. Imperiul roman a făcut o serie de acte de barbarie față de orizontul contemporan și a fost totuși cel mai măreț așezământ politic... Nu există în istoria noastră un moment mai favorabil... Dacă este nevoie, să trageți cu mitraliera".

La 11 noiembrie 1942, într-un alt context internațional, declarațiile șefului guvernului român sunau oarecum altfel. Este concludentă în sensul acesta fie și convorbirea dintre prof. Mihai Antonescu și consilierul german pentru problema evreiască acreditat la București, SS Hauptsturmführer G. Richter. Demnitarul român se referea cu acest prilej la faptul că se ocupă personal de posibilitățile **„expatrierii"** evreilor spre Palestina, Turcia, Siria și Orientul Apropiat, căci, după expresia domniei sale, chiar dacă este „pentru stăpânirea totală a vieții economice românești de către elementul românesc", este **„potrivnic măsurilor barbare și actelor de teroare împotriva unor sărmani oameni care nu se pot apăra și a unor oameni slabi"** (doc. 24).

Este, oare, o disculpare în fața istoriei? Faptul n-ar deranja dacă demersul n-ar fi contribuit la ocultarea adevărului istoric, ceea ce de fapt s-a și urmărit. Discursul ocultării nu poate fi luat însă drept adevăr, chiar dacă istoria își încorporează propriile ei mistificări. Este momentul când atât mareșalul, cât și Mihai Antonescu au început să confecționeze documente pentru istorie, pentru viitorime în general, căci atât mareșalul, cât și Mihai Antonescu au fost foarte preocupați de imaginea pe care o vor lăsa istoriei despre ei și despre regimul pe care l-au creat. Astfel, nu întâmplător, în Memoriul înaintat de guvernul român guvernului german, la 13 martie 1943, se afirma categoric și în contradicție cu poziția germană (așa se vede că se putea) că „pentru rezolvarea deplină a problemei evreiești în România există... numai o singură soluție: emigrarea" (doc. 27).

*

Culegerea „Emigrarea populației evreiești..." o considerăm o încercare de dezinformare a cititorilor nu pentru că am nega realitatea emigrării populației evreiești din România în anii regimului antonescian. (Este de menționat că însuși Hitler a sprijinit, până în octombrie 1941, emigrarea). Această realitate este bine cunoscută; au scris despre ea și istorici și publiciști; s-au scris și romane despre tragedia vaselor „Struma" și „Mefkure". Cei care în primul rând s-au zbătut pentru această emigrare au fost evreii înșiși. Fruntașii mișcării sioniste, ai organizațiilor mondiale evreiești. Desigur, emigrarea a fost un paliativ, chiar dacă un paliativ tragic, având în vedere condițiile în care s-a desfășurat și viețile omenești care s-au pierdut în cursul acestor emigrări, totuși, a fost un paliativ față de drumul fără întoarcere la Auschwitz. Dar câți au beneficiat? Dr. W. Filderman scria în 1944 despre 5 000 de suflete: poate mai mulți, poate mai puțini (!)...

Oricum, regimul antonescian a fost un beneficiar al acestor emigrări. N-a riscat nici material, nici din punct de vedere uman. A câștigat doar... bani și averi... a sperat chiar să câștige și capital politic și să și „curețe" țara de evrei. În sprijinul celor afirmate amintesc aici doar de o informare a lui Manfred von

LYA BENJAMIN
cercetător istoric

Continuare în pag. 8

VERTICALITATEA PROFESORULUI

Poezia lui Boris Marian Mehr* este lipsită de atitudini convenţionale şi contorsionări fals moderniste. Fiindcă vieţile frânte ale surorilor şi fraţilor noştri ucişi în Holocaust n-au nimic convenţional ori sofisticat în ele. El se simte legatarul testamentar al celor rămaşi numai cenuşă, numai fum. Moştenirea aceasta îl fereşte de literaturizare. Arma lui este arma dintotdeauna a poporului evreu: cuvântul. De ce? — se întreabă şi întreabă poetul pe toţi cei ce au asistat impasibili la tragedia poporului evreu, devenind astfel complicii călăilor:

„Cine a oprit execuţia,
a dat la o parte ţeava
flămândă a puştii,
a ridicat bătrânul,
femeia, copilul?
Toată treaba au dus-o
la bun sfârşit
trăgaciul şi glonţul [...]
În rest nu era nimeni, nu erau
nici acuzatori, nici apărători,
nici călăi, nimeni".

Repetiţia obsesională, senzaţia interlocutorului nevăzut, revolta potenţată de sarcasm — iată câteva dintre elementele discursului său liric.

Fenomenul repercutării Holocaustului în conştiinţa urmaşilor supravieţuitorilor săi devine cu atât mai puternic, cu cât xenofobia, rasismul, antisemitismul revin mai acut în actualitate.

Profesorul — nume generic acordat de autor noţiunii de poet, în sens de sol în faţa umanităţii al durerilor colectivităţii căreia îi aparţine, fiind, totodată, metaforă a menirii intelectualului în concepţia iudaică — consacră întreaga sa carte Holocaustului şi reverberaţiilor sale în prezent. Chiar atunci când e nenumit, există semnul catastrofei: laptele mamei, inima copilului, crima. Există în poezia sa o nestăvilită sete de a recupera, prin intermediul amintirii, conştiinţa trecutului. Amurgul îi oferă pretextul extrapolării cosmice a martiriului celor arşi pe rug: roşul cerului este „sânge închegat", întunericul „şopteşte, oftează, spune nume". „Numele" se cer nu doar comemorate, ci — pentru a nu fi ucise de cei ce neagă că ar fi existat vreodată — se cer apărate. Boris Marian Mehr este unul dintre cei care înţeleg că „Marşul partizanilor evrei" al lui Gebirtig nu e doar un cântec intonat ocazional, iar cei ce au înfruntat cu demnitate moartea sunt lângă noi numai dacă le continuăm verticalitatea şirei spinării („An de an").

Uneori, locul rostirii este luat de succesiunea cinematografică a imaginilor suprapuse, vorbind de la sine: oameni sculaţi din somn, guri închise cu o ţeavă de pistol, spânzurători în stradă, ochi de copil măriţi de spaimă. Dar secvenţelor cinematografice din trecut li se suprapune brusc jurnalul de actualităţi. Rinocerita, cum a metaforizat maladia fascismului Eugen Ionescu, chiar dacă nu a putut fi eradicată, nu poate fi lăsată să ajungă în faza epidemică. Prin alternanţa de planuri (trecut/prezent), poetul face apel, ca la singurul antidot, la toţi cei ce şi-au dovedit omenia, punând-o mai presus de etnii ori rase, şi o pot oricând dovedi („Anul 1941").

Există momente de autentică poezie, când între elementele ideatic şi estetic există acea întrepătrundere, acel dozaj potrivit generator de artă. „Anul 1942, satul Mihailovka" este unul dintre ele. Fragmentul de jurnal e încadrat de ecoul jurământului milenar al Psalmului 137 şi de simplitatea, laconismul cronicarului modern. Cântecul Selmei curge parcă de la sine, lin. Dramatismul său constă în împletirea conştiinţei sfârşitului cu zvâcnetul tinereţii mai puternice decât realizarea conceptuală a extincţiei. Pedagogul a dispărut, generalul a fost substituit prin particularul relevant, instrumentele de percuţie prin murmurul viorilor. În „Marele război", Holocaustul e văzut cu ochii de copil. Poetul „a uitat" limbajul adultului. În casă există bunicul, „tinichigiul vesel", bunica „rostind rugăciuni într-o limbă străveche". În stradă — nechezat de cal, bubuit de tun, coloane de refugiaţi. „Războiul acela ciudat", „neperfecţionat" — aşa şi-l aminteşte maturul din prezent, derulând şi rederulând filmul păstrat pe pelicula memoriei sale, în coordonatele unui univers inocent, unde istoria a scrijelit semnele violenţei şi cruzimii.

Laitmotivul râului depăşeşte graniţele lirice sau filozofice; el devine simbol al unei istorii însângerate, de la „apa Babilonului" la Bug („Pe malul Bugului"). Capacitatea de plasticizare a abstractului („amintirile — stele galbene"), de prelungire a concretului în nevăzut (cântecul şi dansul hasidului Dodi Feig, în trenul spre Auschwitz, continuând pe retina ochiului interior al poetului, cu acea veselie tragică specific evreiască), aparenta percepţie suprarealistă a realităţilor Auschwitzului devenit istorie, coşmarescul senzaţiilor auditive şi olfactive descinse nu din visul nocturn Babi Yar, ci din faptele aievea petrecute acolo, antinomia memorie / clipă, respectiv, referirile liniştitoare, solemne, tăcute (monument, parc, antenă TV) şi refacerea mentală a rafalelor de mitralieră şi a trupurilor căzând în prăpastie, valenţele simbolicii fumului, scăderea cursului iubirii până la „dramul" urii, aparenta uscăciune a epitafului îndărătul căruia vibrează sarcasmul faţă de călăii de cabinet, cărora „le place jocul şi regulile lui", metafora memoriei, „fiică a Luminii", închizând într-însa raţiunea şi veghea, aprehensiunea pentru modalităţi de expresie specifice dramaturgiei, afirmaţia cu valoare negativă, apropiată de impresiile lui Elie Wiesel revenit după 40 de ani de la Holocaust în Sighetul natal, Cartea, scară către Dumnezeu — iată câteva dintre caracteristicile poeziei lui Boris Marian Mehr.

O altă modalitate prin care poezia sa devine percutantă este **atitudinea.** Memorialistul îşi părăseşte camera de lucru, cineastul — declanşatorul aparatului de filmat şi coboară în forum: „Mâna care a ţinut pistolul / scrie azi despre trecut, / despre dreptate / şi neagă istoria / fetei moarte". Şi în faţa acestui act poetul înţelege că trebuie să riposteze public în numele fiecărei clipe în care a fost ucis un om despre care „unii spun că n-a fost nimic", că trebuie să aibă „curajul rostirii / pentru atâţia părinţi / ucişi, se spune, la ordin", fiindcă — se deconspiră, în sfârşit, profesorul, vorbind la persoana întâi singular — „poezia e-n mine de-a lungul şirei spinării".

De la vocea albă, neutră, care-i potenţează sarcasmul, poetul trece la adresarea directă, vorbindu-ne despre „cuvintele lui" către toţi oamenii de bună credinţă („Vocea profesorului"), despre preceptul fundamental iudaic de conduită morală: „să nu faci altuia răul / pe care nu ţi-l doreşti nici ţie", mustrându-şi cu amărăciune secolul pentru depărtarea la care se află faţă de acest precept, dar, în acelaşi timp, având încredere (din nou meliorismul iudaic îşi face simţită prezenţa) în capacitatea de regenerare a fiinţei umane, sugerată prin chemarea dătătoare de „speranţă" a sunetului Şofarului.

E. SUHOR

P.S. De acelaşi autor: **Numele profesorului,** Ed. Litera, 1986; **Profesorul de fericire,** Ed. Cartea Românească, 1989.

La multe cărţi înainte, Boris Marian Mehr!

* Boris Marian Mehr. **Vocea profesorului.** Ed. Litera, Bucureşti, 1993.

BORIS MARIAN MEHR

Între mine şi voi

Între mine şi voi
este o sârmă ghimpată,
ea mă pândeşte,
apare când nu mă aştept.
Eu nu mă adresez
celor cu creier de fiară,
vouă mă adresez
care sunteţi dincolo
de sârma ghimpată.
Cu mine sunt morţii mei,
când veţi înţelege
că ei există
şi că mai sunt
şi acum ucişi?

Cine poate să-i uite?

Era o lume cât o cameră de gazare,
trupurile oamenilor,
crematorii zburătoare,
un Auschwitz mondial,
nu ajung florile pentru atâtea
locuri de pomenire,
milioane de voci
care spun rugăciuni,
milioane de umbre care ascultă
de dincolo,
fără ură, fără sete de răzbunare,
cine poate să-i uite?

„...Şi prin artă se poate crea acea minunată înţelegere între oameni"

Interviu cu Maia Morgenstern, laureată pentru cea mai bună interpretare feminină în piesa „Ghetto", la Festivalul de teatru „I. L. Caragiale"

— Ce a însemnat acest rol în cariera ta?

— În primul rând, vreau să spun că sunt foarte bucuroasă că pot acorda acest interviu „Revistei Cultului Mozaic", pentru că mă aflu într-un moment când rolul Haia, din spectacolul „Ghetto", vine să completeze, să solidifice într-un mod foarte temeinic viaţa mea în teatru. Deci, rolul Haia explică toată esenţa artei şi modul în care teatrul, arta pot salva un om, o comunitate de oameni, pot salva umanitatea. Pot părea nişte vorbe convenţionale, dar nu sunt, aşa după cum spunea şi dl Joshua Sobol, cu care am avut o întâlnire minunată înainte ca spectacolul să fie prezentat la Festivalul de teatru „I. L. Caragiale". Deci, aşa cum spunea dl Joshua Sobol, într-un timp în care logica dispare, practic, este vorba de timpul atrocităţilor, timpul lipsei de logică a umanităţii, rămâne arta. Orice încercare de logică este sortită eşecului şi ceea ce rămâne este salvarea prin artă. Şi atunci poate că este pe deplin justificată afirmaţia mea privind ceea ce înseamnă acest rol pentru mine, într-un moment când totul devine atât de confuz, când ne pierdem — justificat, din păcate — încrederea până şi-n prieteni, în prieteni apropiaţi, când suntem sortiţi dezamăgirilor, când primim palme de la prieteni pentru care am fi pus mâna în foc. Atunci pare din nou justificată credinţa mea că arta poate să vindece şi să salveze. Este pentru mine unicul mod de exprimare.

— Te simţi atât de singură?

— Felul cum am lucrat cu colegii de la Teatrul Naţional şi felul în care am lucrat cu Victor Ioan Frunză mă face să cred şi să înţeleg că există speranţă, iar spectacolul care a fost, în unanimitate, atât de apreciat este un fapt care nu poate decât să mă bucure. Şi din nou îmi permit să spun că faptul de a fi fost răsplătită cu acest premiu pentru cea mai bună interpretare feminină îmi întăreşte această speranţă şi îmi confirmă convingerea — că şi prin artă se poate crea acea minunată legătură a prieteniei, a înţelegerii şi a convieţuirii între oameni.

— Cum ţi s-a părut reacţia publicului?

— Parabola transparentă şi subtilă, în acelaşi timp, a spectacolului „Ghetto", în regia lui Victor Ioan Frunză, prezentat de Teatrul Naţional în cadrul Festivalului, este azi mai aproape de noi. Valoarea general-umană a acestei parabole este mai evidentă. Fără a fi un spectacol tezist, sper să trezească în public (faptul că publicul este foarte tânăr, în majoritatea sa, la spectacolul „Ghetto" este foarte îmbucurător), sper, aşadar, să trezească în sufletul lui sentimente bune, foarte bune faţă de aproapele său, indiferent de etnie, de rasă. Iar dacă putem trage învăţăminte din istorie, pentru ca erorile ei, grozăviile ei să nu se mai repete, cred că spectacolul îşi atinge scopul.

A consemnat

SIMON SVERCEVSKI

În amintirea lui Leonard Bernstein

Marele compozitor şi dirijor evreu Leonard Bernstein (1918—1990) nu a fost uitat în Israel, de care se simţea legat în mod deosebit.

Administraţiile orăşeneşti de la Tel-Aviv şi Ierusalim au cinstit de curând amintirea lui. Marea piaţă din faţa lui Mann Auditorium, de la Tel-Aviv, şi aceea din faţa sălii de concerte „Henry Crown" au primit numele lui Bernstein. Orchestra Filarmonică Israeliană şi Orchestra Simfonică din Ierusalim au susţinut fiecare câte un concert special.

La 9 octombrie 1993, a răsunat, în auditoriul „Henry Crown", acordurile dansurilor simfonice din „West Side Story", de Bernstein şi ale primei sale simfonii, „Jeremiah", pe care compozitorul a scris-o în 1942, în toiul celui de-al doilea război mondial. A dirijat David Shallon, elev al lui Bernstein. Textele solo din „cântecele de jale" ale lui Irmiahu au fost interpretate de mezzosoprana Susanna Poretsky, sosită, în aprilie 1992, din Rusia. În a doua parte a concertului memorial a fost interpretată Simfonia a II-a de Schumann.

Jamie Bernstein Thomas, fiica lui Leonard Bernstein, a remis primarului Ierusalimului, prezent la manifestare, videocasetele, apărute recent, ale cursurilor de măiestrie ţinute de Bernstein, important material didactic pentru studenţii Academiei de Muzică din Ierusalim. „Estate of Leonard Bernstein", împreună cu „Jerusalem Foundation" vor organiza anual, cu începere din octombrie 1994, un concurs muzical internaţional Leonard Bernstein.

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

EVREII DIN SLOVACIA

Evreii şi-au făcut apariţia pe teritoriul Slovaciei de astăzi — aşa cum arată un panou din prima sală a Muzeului de cultură evreiască din Bratislava — foarte de timpuriu, curând după dărâmarea celui de-al doilea Templu. Când, cu aproape 2 000 de ani în urmă, Roma a pornit ostilităţile împotriva iudeii, legiunea a XV-a, cantonată pe cursul mijlociu al Dunării, a primit ordin să ia parte la campania lui Vespasian. La înapoiere, ostaşii au adus cu sine, afară de pradă, şi un număr de captivi, de la care au rămas şi cele mai vechi urme de viaţă evreiască de pe pământul Slovaciei. Primele atestări sigure ale prezenţei evreieşti la Nitra, fosta reşedinţă a cnejilor, la Komarno şi la Bratislava datează din secolul al II-lea al erei actuale.

În momentul de faţă, după coşmarul războiului, al terorii fasciste, al lagărelor de exterminare şi la capătul aproape al unei jumătăţi de veac de regim totalitar, în Slovacia, stat care şi-a proclamat nu demult independenţa, trăiesc, conform cifrelor avansate la centrul comunitar din Capitală, până la 2 000 de evrei, dintre care circa 500 la Bratislava. Printre obştile cele mai active din provincie se numără cele din Kosice, Presov, Galanta, Dunajska Streda, Komarno ş.a. Toate comunităţile sunt grupate într-o federaţie, al cărei preşedinte este, la ora actuală, una dintre somităţile medicale ale ţării, prof. dr. Pavel Traubner. Viaţa obştii din Bratislava, în fruntea căreia se află ing. Josef Kucera, gravitează în jurul a trei instituţii: muzeul, comunitatea şi sinagoga.

Situat în fostul cartier evreiesc al oraşului, pe o veche arteră care se şi numeşte **Zidovská ulica**, „Strada evreiască", în imediata apropiere a centrului comercial şi administrativ al metropolei, Muzeul de cultură evreiască a fost inaugurat la data de 20 mai 1993. Cele cinci săli ale sale înfăţişează panoramic, cu piese arheologice şi materiale de arhivă, istoria vieţii evreieşti din Slovacia, familia tradiţională evreiască, obiectele de cult utilizate în sinagogă şi acasă. Într-una din săli se reconstituie un lăcaş de rugăciune, cu aronkodeş, Suluri ale Torei şi candelabre. Comunităţilor distruse în perioada Holocaustului, ca şi rabinilor care şi-au găsit sfârşitul în lagăre şi camere de gazare li se rezervă o încăpere separată. Vizitatorilor muzeului li se pun la dispoziţie pliante şi ghiduri în limbile slovacă şi engleză.

Comunitatea este şi loc de adunare a membrilor obştii şi a tineretului. Pentru aceştia din urmă, funcţionează un curs de ivrit şi unul de dansuri evreieşti, se organizează tabere de vară. Serviciul de asistenţă este conceput sub forma întrajutorării: o comisie specială ţine evidenţa celor suferinzi, vârstnici, nedeplasabili şi întocmeşte un grafic de vizite la domiciliu, de împlinire a nevoilor imediate, de acţiuni de sprijin de mai lungă durată, în care sunt antrenaţi şi tineri. Pe lângă comunitate funcţionează şi un restaurant, care acordă facilităţi celor cu venituri reduse. Singurul organ de presă evreiesc care apare la Bratislava este **Hohmes**, revistă lunară pentru tineret (12 p., format mic), editată de Uniunea Ceho-Slovacă a Tineretului Evreu (U.C.T.E.) Orientarea tematică a revistei, în coloanele căreia sunt dezbătute aspecte culturale, sociale, psihologice etc. ale vieţii tinerilor evrei din Cehia şi Slovacia, poate fi sintetizată în formula programatică: „**Hohmes** este o revistă în care U.C.T.E. scrie despre U.C.T.E." (nr. 11, din Av 5753 [19.VII—17.VIII 1993], p. 6).

În Slovacia, îşi desfăşoară activitatea doi rabini, dr. Lazar Kleineman, la Kosice, şi Şef-Rabinul Baruch Myers, la sinagoga de pe Heydukova ulica din Bratislava, centrul vieţii religioase iudaice din Capitală, unde se oficiază servicii divine de sărbători, precum şi în zilele de luni, joi, vineri şi sâmbătă. Originar din Marea Britanie, dar cu ascendenţi în Slovacia, rabinul Myers şi-a luat postul în primire la 20 iunie 1993. Ca discipol al lui Liubavitscher Rebe şi partizan al mişcării Habad, el se situează pe poziţii consecvent ortodoxe. Din această cauză, fiind uşor de recunoscut după aspectul exterior şi vestimentaţie, ca deservent de cult iudaic, a fost, la scurtă vreme după intrarea în funcţie, victima unui atac banditesc. La 5 septembrie 1993, în preajma Anului Nou iudaic, mergând neînsoţit pe stradă, a fost acostat în plină zi de doi huligani care strigau „Juden, raus!" („Evrei, afară!") şi molestat. Poliţia a început imediat cercetările, fără a reuşi să-i identifice din primul moment pe agresori. Dată fiind gravitatea lui, faptul a fost anunţat, în aceeaşi seară, la postul naţional de televiziune, de către un purtător de cuvânt al Ministerului de Interne şi relatat pe pagina întâi a ziarelor din ziua următoare. Până la urmă, cazul a fost rezolvat în mai puţin de 48 de ore. Făptaşii s-au dovedit a fi doi minori, unul de 14 ani, celălalt de 17. Consemnând, în câteva rânduri anodine, pe pagina a doua, încheierea anchetei, ziarul „Národná obroda" („Renaşterea naţională"), din 8 septembrie, nu omitea să menţioneze, poate pentru a crea impresia unei circumstanţe atenuante, că cei doi „au restituit de bunăvoie" reclamantului pălăria de care-l deposedaseră.

Actul incalificabil al celor doi adolescenţi nu poate fi privit doar ca o manifestare de iresponsabilitate juvenilă. El este, în măsură hotărâtoare, consecinţa logică a procesului de infestare lentă, dar metodică, a conştiinţelor, mai ales a celor tinere, cu morbul urii oarbe faţă de evrei, înfăţişaţi, în unele publicaţii, drept cauza primordială a tuturor relelor din ţară şi din lume. Din păcate, nici atitudinea oficialităţilor nu e totdeauna de natură să descurajeze isteria antisemită (a se vedea, în nr. 763 al revistei noastre, protestul lui S. Wiesenthal către preşedintele Slovaciei în legătură cu epitetul de „erou naţional slovac", atribuit de acesta din urmă, în discursul său de investitură, lui Andrej Hlinka, politician fascist care a jucat un rol activ în aservirea Slovaciei hitlerismului şi în organizarea deportării evreilor). Când dr. P. Traubner s-a pronunţat împotriva omagierii publice a unui parlamentar şi jurnalist antisemit, a fost numit în derâdere, de cotidianul „Slovensky národ" („Poporul slovac"), din 31 august 1993, p. 16, „un Wiesenthal slovac" şi taxat drept „sionist" — evident, în accepţia incriminatorie, din vremuri nu chiar atât de îndepărtate, a termenului. Amestecând, în furia lor viscerală, demagogia de dreapta cu clişeele de tristă amintire ale frazeologiei de stânga, propagandiştii urii au oferit spectacolul unei întristătoare morale, contribuind la înrăutăţirea imaginii poporului lor în lume.

Nu încape îndoială că atari stări de fapt vor avea ca efect, între altele, creşterea conştiinţei de sine a micii etnii evreieşti, sporirea interesului ei pentru cultura, religia, istoria înaintaşilor şi cunoaşterea mai profundă a valorilor iudaice în genere. Rabinul Myers proiectează organizarea unor cursuri de religie iudaică, mai ales pentru tineri. În scopul întăririi educaţiei iudaice, urmează să se deschidă la Bratislava, din iniţiativa soţilor Daniela şi David Kaufman — stabiliţi în Canada, dar originari din Slovacia —, o grădiniţă şi o şcoală elementară pentru copiii evrei. Obştea evreiască din Slovacia se pregăteşte de pe acum să facă faţă cu demnitate cerinţelor celui de-al treilea mileniu.

S. V. LEHRER

Recunoaşterea trecutului

Oraşul Leverkusen evocă acum, printr-un monument, victimele evreieşti ale terorii, din această localitate. În cimitirul fostei Comunităţi evreieşti, s-a dezvelit un monument mare de granit, pe care sunt gravate numele a 45 de cetăţene şi cetăţeni evrei, ucişi în acest oraş, în timpul perioadei naziste.

Locul este flancat pe ambele părţi de blocuri de marmură extrasă din munţii din preajma Ierusalimului. Ele sunt o donaţie din partea oraşului înfrăţit cu Leverkusen, Natzereth Illit, de unde a sosit o delegaţie la ceremonia de dezvelire a monumentului, alcătuită din Menahem Ariav, primarul oraşului, Zwicka Reich, director municipal şi Salim Chouri, consilier municipal, ca reprezentant al populaţiei arabe.

Menahem Ariav a amintit, în alocuţiunea sa, de Răscoala din Ghetoul Varşoviei şi a îndemnat la vigilenţă, date fiind recentele manifestări cu caracter xenofob din Germania. El a mulţumit celor din Leverkusen pentru disponibilitatea lor „de a nu uita înfiorătorul trecut".

Cheltuielile pentru construcţia monumentului au fost acoperite prin donaţiile locuitorilor.

Cimitirul în care se află monumentul aparţine actualmente comunităţii din Düsseldorf, al cărei rabin a rostit rugăciunea „El Male Rahamim".

RENAŞTERE RELIGIOASĂ ÎN CUBA

Mai puţin de o mie de evrei rămăseseră, până la revoluţia lui Fidel Castro, din 1959, în comunităţile cubaneze, care aveau, cândva, 15 000 de membri. Majoritatea membrilor comunităţii, alcătuită din evrei sefarzi şi aşkenazi, au emigrat în oraşul apropiat Miami, din S.U.A., iar o parte considerabilă a celor rămaşi s-au asimilat cu populaţia neevreiască a Cubei, în rândurile căreia procentul de căsătorii mixte se ridică la 50—70%. Numărul evreilor care trăiesc actualmente în Havana este apreciat la 700 până la 800 de persoane, alţi 150 până la 175 trăind în provincie.

Între anii 1960 şi 1990, în anii comunismului ortodox din Cuba, orice religie, inclusiv cea mozaică, a fost oficial ignorată. De la destrămarea Uniunii Sovietice şi a economiei cubaneze, a intervenit o anumită liberalizare a vieţii religioase. Astfel (e doar un exemplu), de doi ani încoace, rabini din Mexic şi Panama vin la Havana pentru a efectua circumcizii rituale.

Privită în general, evreimea cubaneză este îmbătrânită prematur. O bar-mitzva n-a mai avut loc în Cuba de ani de zile. Totuşi, o „minirenaştere" religioasă s-a manifestat prin redarea în folosinţă a patru sinagogi, două de rit sefard şi două de rit aşkenaz, în La Habana Vieja, vechea parte — istorică — a Havanei şi în cartierul Vedado, din centrul oraşului. Sunt clădiri mari, impunătoare, prea mari însă pentru infima comunitate.

Israel este singura ţară cu care Cuba încetase relaţiile ei diplomatice. Până la Războiul de Şase Zile, regimul Castro se mulţumise să reducă fosta ambasadă israeliană la rangul de legaţie. Împreună cu alte state din blocul răsăritean, Cuba a rupt, în 1967, relaţiile cu Israelul. Deşi sionismul este interzis oficial şi în zilele noastre în Cuba, pereţii Centrului comunitar evreiesc sunt împodobiţi cu ilustraţii colorate din Israel.

Nu se poate vorbi despre antisemitism în Cuba. Un indiciu în această privinţă îl constituie faptul că evrei canadieni, mexicani, venezuelani şi panamezi trimit confraţilor lor întru credinţă din Cuba azimă, vin şi alte articole necesare pentru sărbătorile de Pesah, iar guvernul cubanez a tolerat întotdeauna aceste daruri. Acte de filantropie evreiască, inclusiv aprovizionarea parţială a evreilor cu mărfuri deficitare raţionalizate, ca: medicamente, săpun şi alte asemenea produse, au fost permise. În rest, evreii, ca întreaga populaţie cubaneză, suferă de o acută lipsă de benzină, hârtie, detergenţi, îmbrăcăminte şi multe altele.

Serviciile divine în sinagogi, unde octogenari preiau rolul de cantori, se bucură de o destul de numeroasă asistenţă. Evrei din Venezuela au dăruit comunităţii din Havana un minibuz, pentru a uşura deplasarea membrilor comunităţii la sinagogă. Comunitatea serveşte, după serviciul divin, un prânz. Alimentele necesare sunt trimise cu avionul de un evreu canadian.

O altă cale de ajutorare a evreilor cubanezi este la îndemâna vizitatorilor străini. Turiştii pot achiziţiona, la magazinele în care se vinde pe dolari, diferite alimente — altminteri de neobţinut sau riguros raţionalizate — pentru a le oferi comunităţii evreieşti.

Cea mai recentă satisfacţie a evreilor cubanezi este frecventarea unor cursuri de ebraică, predate de trei membri ai comunităţii. Copiii din şcoala elementară şi medie încep să se reîntoarcă la sinagogă, iar unii absolvenţi de liceu, după ce obţin bacalaureatul, capătă burse pentru a urma şcoli religioase (ieşive) în America Latină.

Există aici şi o ligă B'nai B'rith, şi câţiva evrei au căpătat aprobarea de a călători în Israel.

ZEEV BARTH

• Intrarea în Sinagoga din Havana

• Contribuţia au riacă pentru Muzeul din Auschwitz, prezentată la Muzeul de Arte Aplicate din Viena (1978)

CEI DREPŢI ŞI BARBARIA

Nu s-au şters din memorie nelegiuirile săvârşite de nu puţini austrieci, care, în calitate de călăi naziști, s-au aflat în primele rânduri ale frontului crimei, crezând că trebuie să pună la dispoziţie, fără discernământ, propria persoană şi falsa lor „conştiinţă a datoriei împlinite" în slujba barbariei.

„Trebuie să fim conştienţi de toate datele istoriei noastre şi să cunoaştem faptele tuturor păturilor poporului nostru, pe cele bune ca şi pe cele rele şi, aşa cum de cele bune ne mândrim şi le socotim ale noastre, tot aşa trebuie să ne ruşinăm şi să cerem iertare pentru cele rele, de la supravieţuitori şi de la urmaşii celor decedaţi."

Aşa suna declaraţia, deschizătoare de drumuri noi, a cancelarului federal Franz Vranitzky, rostită în vara anului 1991, în faţa Consiliului Naţional.

Nu-i uităm însă nici pe numeroşii austrieci care au spus: „Nu!" barbariei naziste, plătind cu viaţa pentru atitudinea lor curajoasă şi pentru concepţia lor cinstită despre lume.

Austria nu evocă numai acum victimele naziste. Cu vreo 15 ani în urmă, a fost prezentată marea expoziţie „Austria la Auschwitz". La 19 mai 1978, a avut loc ceremonia de deschidere a expoziţiei — înfăptuită de arhitectul-inginer austriac Robert Kanfer. De atunci mii de persoane au vizitat anual expoziţia, în centrul căreia se află impresionanta pictură pe sticlă a lui Heinrich Sussmann.

În maşina nazistă a morţii au pierit — printre milioane de victime — şi preotul franciscan Maximilian Kolbe, care şi-a dat viaţa pentru aceea a unui alt deţinut, îngrijindu-se ca, prin liber-consimţita lui grevă a foamei, colegul său de suferinţă, tată de familie cu mulţi copii, să poată supravieţui, precum şi medicul evreu dr. Janusz Korczak, care în loc să se salveze a împărtăşit martiriul copiilor orfani ce-i fuseseră încredinţaţi şi pe care nu i-a părăsit.

„Potrivit unei vechi credinţe evreieşti, care datează de peste un mileniu şi jumătate, trebuie să existe, în toate generaţiile, cel puţin treizeci şi şase de ţadikim — oameni drepţi. Numai existenţa acestora justifică în ochii Domnului dăinuirea omenirii; dacă ei nu ar exista, Dumnezeu şi-ar întoarce faţa de la Pământ, şi noi am pieri cu toţii". (Bruno Bettelheim — **Themen meines Lebens**, 1993).

Kolbe şi Korczak au făcut parte, fără doar şi poate, dintre cei treizeci şi şase de oameni drepţi. Majoritatea victimelor evreieşti din lagărele de exterminare proveneau din târguşoarele (ştetl-urile) est-europene. Un singur exemplu:

„Numai barbaria inimaginabilă poate genera legende barbare" astfel începe André Heller relatarea sa despre destinul lui Shlomo Herzmansky, care a supravieţuit Auschwitz-ului numai pentru faptul că, fiind clovn şi actor, a fost cruţat şi hrănit în vederea unei reprezentaţii (care n-a mai avut loc) în faţa lui Himmler.

„Reichsführer-ul SS va vizita, personal, Institutul nostru. Noi am hotărât să-i facem cu acest prilej un dar deosebit. Un nebun evreu care, ocazional, să-l înveselească, în munca sa grea pentru poporul german. Reichsführer-ul are o fire veselă şi muzicală. El colecţionează tot felul de ciudăţenii. Tu ai să intri în colecţia lui". Dar această „parte vie" a colecţiei moarte a supravieţuit lagărului de exterminare.

Oblăduirea şi respectarea „trecutului evreiesc" sunt, pentru Viena, neapărat necesare. Astfel, Arhiva de documentare a Rezistenţei austriece a primit o colecţie de peste 2 000 de cărţi şi reviste referitoare la istoria contemporană a evreilor. Colecţia cuprinde, printre altele, cărţi despre istoria prigoririi acestora şi despre istoria antisemitismului (printre care şi unicate naziste), apoi literatura despre istoria Israelului, despre curentele sioniste, printre care ediţia în cinci volume a scrierilor lui Herzl (1934—1935), protocolul Congresului sionist din 1935, de la Lucerna, Anuarul Herzl 1937 etc. O parte importantă a bibliotecii o constituie biografiile, care acoperă aproape toate curentele politice şi păturile sociale. Colecţia cuprinde şi multe cărţi despre istoria naţional-socialismului şi a celui de-al treilea Reich. O completare importantă a fondului de reviste al arhivei despre care vorbim o reprezintă publicaţii importante, ca „Bulletins des Leo Baeck Instituts".

Dincolo de această activitate, Arhiva de documentare, care a fost înfiinţată în 1963 de un cerc de foşti luptători din Rezistenţă şi oameni prigoniţi, grupaţi, toţi, în jurul istoricului Herbert Steiner, este actualmente unul dintre cele mai importante „puncte de demarare" în lupta împotriva extremismului de dreapta şi a antisemitismului.

Nu numai în Germania a fost o „Noapte de cristal"

La 11 noiembrie 1993 s-au împlinit 55 de ani de la „Noaptea de cristal", când în toată Germania şi în teritoriile ocupate de hitlerişti au fost distruse toate sinagogile.

Era în 1929. Eram copil şi, împreună cu părinţii, am fost la Karlovy Vary. Bunicul murise cu câteva luni înainte şi tatăl meu spunea kadiş — şi în staţiunea internaţională în care ne aflam —, la sinagoga de acolo. Era vineri seara. Templul luminat feeric, corul acompaniat de orgă m-au fascinat, căci la noi, la Sibiu, aveam un templu, dar fără cor şi orgă. Amintirea acestei seri de vineri m-a însoţit tot timpul.

În anul 1975, mă aflam din nou la Karlovy Vary, de data aceasta împreună cu soţul meu. Întâmplarea a făcut ca el să aibă, în timpul şederii noastre la Karlovy Vary, jahrzeit după tatăl său. Am căutat templul acela minunat din timpul copilăriei mele, dar locul unde se găsea odată templul era pustiu — nişte copii se jucau acolo cu mingea. Un monument amintea despre templul distrus în „Noaptea de cristal".

Fotografia alăturată este o dureroasă amintire.

EVA FORSCHMIDT
Sibiu, str. A. Xenopol nr. 18

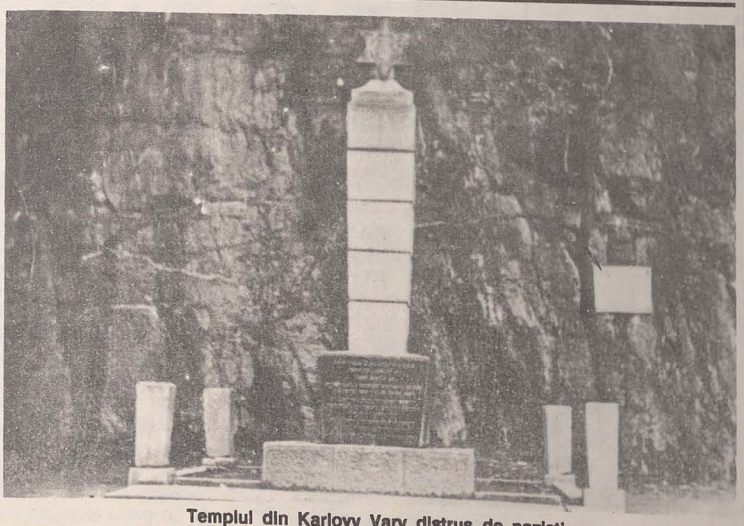

Templul din Karlovy Vary distrus de naziști

„ÎMI RISCAM VIAŢA TOT TIMPUL"

Publicista Inge Deutschkron povesteşte

„Am purtat steaua galbenă" (1972), „Copii în ghetouri şi lagăre" (1965/1979), „Israel şi germanii", „Relaţia stranie" (1972/1983), „Lapte fără miere. Viaţă în Israel" (1988), „Viaţa mea după supravieţuire" (1992) — fiecare dintre aceste cărţi (apărute în Editura pentru ştiinţă şi politică din Köln) marchează pregnant unele experienţe ale publicistei Inge Deutschkron, care abia în perioada nazistă a învăţat „ce înseamnă să fii evreică".

Născută la Finsterwalde, lângă Cottbus, crescută la Berlin în familia unor social-democraţi evrei, complet asimilaţi, a cunoscut abolirea treptată a drepturilor neamului său şi hotărârea tardivă de emigrare a tatălui său, care, deşi acţionând politic, de la bun început, împotriva lui Hitler, nu-şi putuse, totuşi, imagina — până la aşa-numita „Noapte de cristal" — perspectiva emigrării. „Încercam să depăşim cu umor necazurile acestei perioade îngrozitoare". Pe când tatăl ei a putut ajunge în siguranţă în Anglia, izbucnirea războiului le-a împiedicat pe Inge şi pe mama ei să părăsească Berlinul.

Inge Deutschkron a supravieţuit muncii forţate, dezrădăcinării şi lipsurilor impuse de traiul în ilegalitate.

În timpul unei seri de lectură la Centrul Cultural al Comunităţii Evreieşti din München, Inge Deutschkron a prezentat, sub mottoul: „De la Sara la Sara", istoria vieţii ei. Este un gen de reuniuni la care participă de câţiva ani, răspunzând la numeroasele întrebări venite din partea organizaţiilor culturale şi a şcolilor. „Am datoria să povestesc". Faptul că ea, împreună cu mama ei au trebuit să se ascundă timp de doi ani şi patru luni nu l-a ştiut nimeni, nici chiar prietenii germani care, pentru a le veni în ajutor, şi-ar fi riscat viaţa. Notată fiind pe o listă şi căutată de Gestapo, „îmi riscam viaţa tot timpul". „Nu puteai avea încredere aproape în nimeni." Totuşi, cele două Deutschkron — mama şi fiica — au avut noroc. Ele au făcut parte dintre cei puţini care au supravieţuit, ascunşi fiind, la Berlin.

La Bonn, câţiva ani după prăbuşirea celui de-al treilea Reich, i-a cunoscut pe adevăraţii naziști, inclusiv cu prilejul marelui proces Auschwitz, la care a fost prezentă în calitate de corespondentă a ziarului israelian „Maariv".

În 1966, a considerat oportun să ceară cetăţenia israeliană. În Germania, Inge Deutschkron, a cărei limbă maternă este comună cu a oricărui alt berlinez, s-a simţit din nou incomodă şi indezirabilă.

Munca la ziar o determină să lipsească mai multe luni pe an din Tel-Aviv. Cât timp stă în Germania, există foarte multe locuri pe care caută să le evite, deoarece ele îi trezesc prea multe amintiri. Violenţele extremiştilor de dreapta o fac să privească cu îngrijorare viitorul, iar apelurile telefonice răutăcioase au silit-o să-şi schimbe numărul de telefon.

ELLEN PRESSER

DOVEZI DESPRE GAZAREA ÎN LAGĂRE NAZISTE

La Auschwitz au fost gazaţi oameni. Farmacistul şi istoricul amator francez Jean-Claude Pressac a găsit dovada incontestabilă în 80 000 de documente naziste de la Berlin, care, după al doilea război mondial, fuseseră transportate la Moscova şi pe care el le-a putut studia acum în arhivele moscovite.

Pentru a-i reduce la tăcere pe revizioniştii care neagă existenţa camerelor de gazare şi Holocaustul, Pressac a publicat recent o carte — „Les crématoires d'Auschwitz. La mâchinerie du meurtre de masse"... Editions du CNRS, Paris („Crematoriile de la Auschwitz. Mecanismul omorului în masă"), în care demonstrează că „au fost gazaţi 800 000 de oameni, printre care 650 000 de evrei"

Realitatea este acum demonstrată; pentru specialiştii rămâne totuşi controversat numărul exact al victimelor, apreciat de ei la 2,5 milioane.

DECESE

Amintirea duloasă a celei ce a fost BETTY JENI HELLER — cea mai devotată mamă şi bunică va rămâne veşnic în sufletele noastre. Mariana, Bobiţă, Claudia, Cosmin.

Familiile Rosner şi Grigorescu anunţă decesul, la 30 august 1993, al dragii lor DORA BRUKENTHAL — Făgăraş. Înhumată la data de 1 sept. 1993.

Pios omagiu scumpei şi iubitei mele mame MARIA CALMAN, pe care am pierdut-o acum 6 ani.

O plânge neîncetat, cu aceeaşi nesfârşită durere, fiul ei, dr. Marius Bernfeld.

ÎNŢELEPCIUNE IUDAICĂ (I)

Şef Rabin dr. Moses Rosen

Cine cui îi aparţine?

(Auzită de la părintele meu GAONUL AVRAHAM ARIE ROSEN)

... E o poveste adevărată. Cele ce voi aşterne acum pe hârtie nu sunt izvoráte din bogata imaginaţie a unui scriitor sau din comoara folclorică a poporului nostru. Cele narate nu sunt învăluite de ceaţa mileniilor. Ele s-au întâmplat la Frankfurt pe Main, în Germania.

... Rabinul Naftule Frankfurter era un om blând, iubitor de oameni, care, închinându-şi viaţa învăţăturii sfinte a Torei, păstorea obştea sfântă după legile ei, ca un părinte bun şi drept. Potrivit tradiţiei, Rabinul era Av Beit-Din, judecătorul suprem al obştii şi toate eventualele pricini între enoraşi nu se rezolvau la judecătorie, ci exclusiv de către Bet-Din (Tribunalul rabinic). Cu blândeţe şi tact, cu înţelepciune şi competenţă, Rabinul Naftule îşi împlinea datoria de a curma conflicte, de a găsi soluţii care să atenueze greutăţile, de a face ca pacea să ia locul zăzaniei între fraţi.

... Iată că, într-o bună zi, apărură doi vecini înaintea Rabinului. Să le spunem unuia Reuven, celuilalt Şimon. Erau vecini, megieşi din moşi-strămoşi şi niciodată cearta n-a izbutit să-i dezbine, .până când...

... o bucată de ogor care se afla la hotarul dintre grădinile lor deveni izvor de grele certuri. Cică Reuven pretindea că ogorul era al tatălui său şi deci îi aparţine, iar Şimon, cu îndârjire, afirma că numai el este unicul proprietar al acestui pământ.

Ceartă cumplită. Nici o intervenţie de împăcare nu a ajutat. Amândoi arţăgoşi, amândoi repezindu-se la dulapul cu Sfintele Cărţi, gata a face cele mai sacre dintre jurăminte că adevărul este de partea sa. Rabinul în zadar se străduia să facă o împăcăciune. Jurământ? Ferească Dumnezeu. Ar fi o blasfemie pe care Rabinul are datoria să o evite cu orice preţ. „Să nu iei numele Domnului în deşert" e una dintre cele zece porunci înscrise pe Tablele Legii date de Însuşi Stăpânul Ceresc lui Moşe. Ea se referă nu numai la jurăminte false, ci chiar la cele pentru adevăr. Ele, de asemenea, sunt o pângărire a Numelui Sfânt.

În cazul nostru, amândoi împricinaţii repezindu-se să jure, unul dintr-înşii va comite marea nelegiuire de a jura mincinos.

Rabinul se frământa. Ce să facă? Amândoi îndărătnici, amândoi scoşi din minţi. Deznădejdea îl cuprindea deja pe Rabin, când deodată, avu... inspiraţia divină şi grăi:

„Oameni buni, văd că nu-i chip să vă împac. Jurământ? Nu am voie să vă las să cădeţi în păcat. N-am altă cale ca să mă conving de partea cui e dreptatea decât să-l întreb pe singurul martor existent şi nepărtinitor. Pământul, pentru care vă certaţi, îmi va spune adevărul. Mâine dimineaţă fiţi prezenţi amândoi acolo, la locul discordiei. Eu voi întreba pământul şi, după răspunsul ce-l voi primi, voi putea să rostesc hotărârea".

Împricinaţii, uluiţi de spusele Rabinului, au răspândit ştirea în oraş. Ea s-a împrăştiat cu repeziciunea fulgerului între evrei şi neevrei. „Un rabin va vorbi cu o bucată de ogor, iar acesta îi va răspunde", iată o ştire care face ca a doua zi, la ora indicată, o mare mulţime să fie strânsă în jurul locului cu pricina, aşteptând cu înfrigurare scena cea mare: „dialogul Rabin-pământ".

Iată-l şi pe bătrânul Rabin, însoţit de membrii tribunalului rabinic. Păşeşte grav şi hotărât până la locul indicat. Într-o tăcere generală, Rabinul rosti porunca:

„În numele lui Dumnezeu şi al Torei, îţi poruncesc să-mi spui adevărul. Cui aparţii, lui Reuven sau lui Şimon?".

Urmară clipe de încordată atenţie. Se aştepta minunea cea mare. Pământul îşi va deschide gura şi va vorbi. Rabinul îl va face să vorbească.

Rabinul se aplecă cu capul la pământ, îşi puse urechea pe ţărână; după aceea, se ridică în picioare şi întrebă:

„Aţi auzit ce a răspuns pământul? Nu aţi auzit? Ei bine, eu am auzit. Răspunsul a fost limpede. El mi-a spus că nu aparţine nici lui Reuven, nici lui Şimon, ci amândoi îi aparţin lui".

Mulţimea răsufla uşurată. Minunea aşteptată nu s-a produs. Nici o gură a pământului nu s-a deschis. În schimb, se întâmplase o minune mai mare. Minţile şi-au amintit de un adevăr elementar, de natură să exprime sinteza vieţii efemere a fiinţei căreia Creatorul i-a grăit: „Ţărână eşti şi în ţărână te vei întoarce" (Genesis, 3, 19).

Astfel, Reuven şi Şimon au redevenit prietenii de altădată. Glasul pământului şi-a dovedit elocvenţa.

Nota noastră: Rabi Naftule HACOHEN (Francfurter) a fost părintele celui dintâi Haham-Başa (Marele Rabin) al Comunităţii din Iaşi.

Numele său se află pe arborele genealogic al tatălui meu, fie-le amintirea binecuvântată!

Iar „legenda" nu-i legendă, ci o poveste adevărată. Un adevăr pe care nici un muritor nu are voie să-l uite.

Iosef Weintraub la 85 de ani

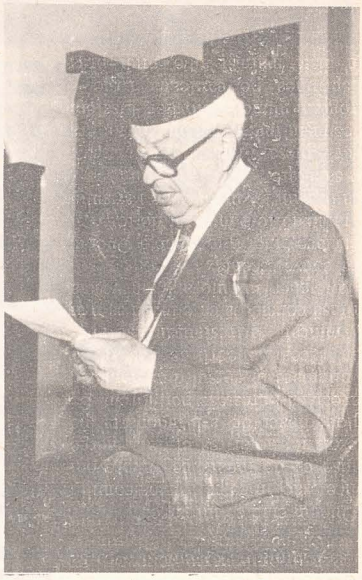

Către voi, supraviețuitorii cuptoarelor Holocaustului, către voi, cei trecuţi prin flăcările iadului fascist şi reîntorşi la căminele pustiite, îmi îndrept cuvântul în aceste zile în care îl prăznuiţi pe unul dintre voi care de decenii şi-a dedicat viaţa, mai bine zis viaţa ce i-a mai rămas, renaşterii acestei sfinte obşti evreieşti a Clujului, comunitate care altădată era o „Comunitate-mamă în Israel" עיר ואם בישראל

Iosef Weintraub nu s-a lăsat încovoiat de urgia fascistă şi nici de teroarea comunistă. El a rămas cu şira spinării dreaptă, un evreu integru, care a stat mereu în apărarea fraţilor săi, a instituţiilor de cult, de cultură iudaică şi de binefacere ale Comunităţii.

Îmbinând modestia cu demnitatea, el a rămas modelul unui conducător evreu fidel tradiţiei generaţiilor de străluciţi conducători evrei care au stat în fruntea acestei obşti veacuri de-a rândul.

Iosef Weintraub — precum Iosef din Biblie — şi-a afirmat sus şi tare apartenenţa religioasă şi naţională, fără teamă, fără a se ruşina şi, în acelaşi timp — tot asemenea marelui său premergător, Iosef visătorul —, şi-a dovedit, nu cu fraze goale, ci cu fapte devotamentul şi loialitatea faţă de patria sa adoptivă, România.

Iosef Weintraub e trist astăzi. Îşi face socoteala şi constată că nu i-au mai rămas decât 35 de ani până la cei 120 pe care i-a împlinit Moşe.

Ca să-i alinăm tristeţea, reamintim cei 85 de ani care au trecut de la naşterea sa şi, la o privire retrospectivă, el are bucuria de a striga, precum înţeleptul din Talmud:

אשרי ילדותנו שלא בישה את זקנתנו

„Ferice de tinereţea noastră care nu ruşinează bătrâneţea noastră".

Lauda dată unui om nu este spre a-i satisface orgoliul, ci ca alţii să înveţe o pildă.

Învăţaţi, fraţilor, învăţaţi din pilda vieţii preşedintelui vostru. Fiţi cu toţii evrei demni, apăraţi-vă instituţiile şi tradiţia părintească.

Împliniţi sensul cuvântului Iosef, care este „să înmulţiţi" cât mai mult astfel de conducători în rândurile voastre.

Iar Dvs., Iosef Weintraub, vă dăm sacerdotala binecuvântare, care tot cu numele Dvs. îşi are exprimarea.

Iosef — să vă înmulţească Dumnezeu anii în deplină sănătate, cu aceeaşi vigoare a minţii şi a trupului, spre a îndruma în continuare această sfântă Comunitate a Evreilor din Cluj.

.AD MEA VEESRIM!

Şef-Rabin dr. MOSES ROSEN
Preşedintele Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România

Ambasadorul Israelului s-a întâlnit cu conducătorii Federaţiei Comunităţilor Evreieşti

În ziua de 28 octombrie 1993, a avut loc, în sala bibliotecii Templului Coral din Bucureşti, o întâlnire a ambasadorului Statului Israel la Bucureşti, Avshalom Megiddon, cu conducerea Federaţiei Comunităţilor Evreieşti, a Comunităţii Evreilor din Bucureşti şi a altor instituţii religioase, de cultură iudaică şi de asistenţă socială din Capitală. Au luat parte şi intelectuali evrei — oameni de ştiinţă, scriitori, oameni de artă.

A prezidat Eminenţa Sa dl Şef Rabin dr. Moses Rosen, care, în cuvântul introductiv, a subliniat că o astfel de reuniune are loc pentru prima oară de la întemeierea Statului Israel.

Ceea ce e firesc şi logic — şi anume, ca ambasadorul Statului Israel să stea de vorbă liber, cu glas tare şi nestingherit cu fraţii săi evrei din comunitatea faţă de care el reprezintă statul evreiesc — se putea face altădată înfruntând primejdii.

„Acum, aici, pentru prima dată intrăm în normal şi aceasta ne bucură nu numai pe noi, pentru care Israelul nu e un stat oarecare, ci Ţara Viselor noastre, Pământul Făgăduinţei divine, ci şi pentru România, ţara în care ne-am născut şi pe care o iubim cu devotament şi loialitate", a încheiat dl Şef Rabin.

Ambasadorul Megiddon a făcut apoi o succintă expunere asupra acordului de pace israeliano-palestinian de la Washington, trecând în revistă luminile şi umbrele acestui eveniment care se află în atenţia opiniei publice mondiale.

Luminile, pentru că e vorba de cele dintâi raze care străpung bezna războaielor nimicitoare, a terorismului orb şi fără rost, pentru că raţiunea omenească aştepta de multă vreme acest început de drum spre pace.

Umbre, pentru că e limpede că Israelul şi-a luat un risc calculat, o grea răspundere pornind pe acest drum pe care se află încă multe obstacole, pe care ne pândesc încă numeroase primejdii.

Ambasadorul a analizat apoi, rând pe rând, raporturile Israelului cu fiecare dintre vecinii săi arabi şi a completat astfel tabloul situaţiei actuale şi al şanselor viitoare privind mult năzuitul Şalom-Salem în Orientul Apropiat.

Au urmat întrebări legate atât de tema expunerii, cât şi de fenomenele antisemite care se intensifică în România.

Excelenţa Sa Avshalom Megiddon a exprimat cu claritate părerea că nu ne e îngăduit să acceptăm provocările, insultele, calomniile şi ameninţările fără a protesta. Domnia Sa o face în mai toate întâlnirile oficiale pe care le are cu factorii conducători ai ţării.

„Lupta împotriva antisemitismului trebuie dusă cu tenacitate, cu demnitate şi fără nici un fel de intimidare" — a subliniat ambasadorul Israelului în încheierea răspunsului său la întrebările ce i s-au pus în această problemă.

DIN COMUNITĂŢILE NOASTRE

BACĂU

ANIVERSARE

Doamna Sofia Şechter, asistata noastră, a împlinit frumoasa vârstă de 89 de ani, la 26 octombrie 1993. Neavând pe nimeni altcineva decât un cumnat, de asemenea la o vârstă înaintată, preşedintele comunităţii, dl M. Cojocaru şi consilierul comunităţii, dl L. Herşcovici, împreună cu soţia s-au deplasat la locuinţa sărbătoritei pentru a o felicita.

A fost un moment emoţionant şi foarte bine primit.

S-au derulat amintiri, iar doamna Şechter şi-a exprimat încă o dată mulţumirile pentru grija pe care Federaţia Comunităţilor Evreieşti din România o poartă celor bolnavi, singuri şi în vârstă. Ne-a rugat foarte mult să facem oficiul de a transmite Eminenţei Sale dl Şef Rabin dr. Moses Rosen mulţumirile ei şi i-a urat ani mulţi în deplină sănătate, ca să ne poată conduce mai departe.

A fost o seară încărcată de emoţii sufleteşti pentru toţi cei care am participat la acest eveniment.

CONFERINŢĂ

În ziua de 31 octombrie 1993, în sala de conferinţe a Comunităţii Evreilor din Bacău, a avut loc expunerea susţinută de dl dr. Hary Culer, etnosociolog la Academia Română, care face parte din corpul de conferenţiari ai F.C.E., cu tema: „Evreii din România şi contribuţia lor la cultură".

Sala de conferinţe, cu o capacitate de 120 de locuri, a fost plină de auditori, care au ascultat o expunere bazată pe fapte, lucrări, contribuţii şi nume de personalităţi din lumea evreiască în toate ramurile de activitate.

Conferinţa a fost viu aplaudată.

Preşedintele comunităţii, în numele celor prezenţi, a mulţumit dlui dr. Hary Culer şi i-a rugat să mai vină pentru a prezenta şi alte teme în faţa evreilor băcăuani.

A urmat un frumos spectacol, prezentat de corul Talmud Tora al comunităţii din Bacău, intitulat: „Te cântăm, Ierusalim".

Au cântat copiii, au cântat şi participanţii din sală. A fost o oră de simţire evreiască.

Domnii profesori Iosif Leibu şi Constantin Alexa, împreună cu copiii, au contribuit la reuşita acestui spectacol, dar trebuie să-i scoatem în evidenţă pe Robinica Gotesman, Carla Rubingher, Gabriel Kalman, Miriam Briff, Lidia Maier, Adriana Lupu, care au avut o contribuţie deosebită.

Cântecele şi poeziile prezentate i-au apropiat sufleteşte pe participanţi de Israel şi de capitala Ierusalim.

Coresp. M. COJOCARU

DOCUMENTE INEDITE

SPICUIRI DIN „BINEFACERILE" COMUNISTE

I. Evreii vor să facă ALIA. Sunt daţi afară din slujbe, copiii sunt eliminaţi din şcoli, universităţi pentru că păcătuiesc dorind să fugă de comunism şi să-şi reclădească Ţara Făgăduinţei.

Trec ani şi ei nici nu pleacă... nici n-au ce mânca. Nu-i aşa că ei au fost comunişti? Au şi dovedit-o: prin fuga în masă (aproape 400 000) din „raiul" comunist.

Nici încolo... nici încoace

Vrei să pleci?

Nici nu vei pleca, nici nu vei avea ce mânca. Metodă diabolică de:

a) a te scoate din muncă, după ce ai depus cerere de plecare;

b) a nu-ţi aproba cererea ani de zile şi astfel a te demoraliza, a-ţi lua orice surse de existenţă etc.

A fost un sistem cărula l-au căzut victime 200 de mii de evrei.

Nici măcar un criteriu ca să „ghiceşti" ce şanse ai. Nimic. Bun plac şi nimic altceva.

Iar Şef Rabinul e cel căruia te plângi.

(August 1993)

Către

EMINENŢA SA DI ŞEF RABIN Dr. MOSES ROSEN

— Bucureşti —

Subsemnatul FAIBIŞ HAIM din Piatra Neamţ, str. Cuza Vodă nr. 308, salariat la F-ca de Ciment „Bicaz", revin la cererea mea anterioară în care vă făceam cunoscut că la 10 martie 1969 am fost trecut, după 17 ani de activitate neîntreruptă, din funcţia de şef birou financiar state-salarii ca muncitor necalificat, din cauză că, în februarie 1969, am făcut o cerere de plecare în Israel.

În urma sesizărilor mele de îndreptare a acestor măsuri abuzive, conducerea Fabricii de ciment „Bicaz" a trimis la domiciliul meu, în 15 aprilie 1969, pe tov. Babătă Ion — şef birou personal, să-mi comunice să mă prezint la fabrică pentru a lua în primire noul serviciu.

În 16 aprilie m-am prezentat la biroul personal unde mi s-a comunicat să fac două cereri, pe care le-am făcut:

— o cerere pentru acordarea concediului pe 1969, pentru perioada când nu am fost pontat.

— o cerere prin care să solicit un post de contabil conform vechimii şi pregătirii pe care o am.

Ca urmare, însă, conducerea Fabricii de Ciment a luat din nou o măsură abuzivă şi a emis, în 16.IV.1969, un ordin de desfacere a contractului de muncă conf, art. 20 D din Codul Muncii începând cu data de 20.III.1969 pe motivul că între 20.III.1969 şi 17.IV.1969 nu m-am prezentat la lucru la fabrică.

Ţinând seama că de o lună şi jumătate sunt fără serviciu şi am o familie grea cu doi copii, iar alte venituri nu am, voi ajunge să fiu muritor de foame, vă rog a interveni pentru anchetarea cazului şi a fi încadrat primind drepturile pentru perioada cât am fost îndepărtat nelegal din serviciu numai pentru faptul că am depus o cerere de plecare în Israel.

Menţionez că tov. maior de la sectorul paşapoarte din Piatra Neamţ are ordine de la conducerea superioară pentru a sfătui pe cei înscrişi să nu-şi lichideze, căci nu se ştie când le va veni aprobarea plecării, iar întreprinderile nu au nici o dispoziţie să scoată din serviciu pe cei înscrişi.

Faţă de cele de mai sus, vă rog a dispune ce veţi crede de cuviinţă.

FAIBIŞ HAIM,

Fac foame, dar la Israel tot nu renunţă

FAIBIŞ HAIM revine cu plângerea. Eu revin cu protestul. Sute de astfel de proteste se înregistrează la Departament. Nici un răspuns. Le citeşte cineva? Până la ce nivel ajung?

„Nu cerceta aceste legi, căci eşti nebun de le înţelegi". Şi, totuşi... nu cedăm.

(August 1993)

Bucureşti, 29 aprilie 1969

Către

DEPARTAMENTUL CULTELOR DE PE LÂNGĂ CONSILIUL DE MINIŞTRI

— Cabinet —

Vă înaintăm, alăturat, o nouă cerere a d-lui Faibiş Haim, din Piatra Neamţ, din cuprinsul căreia veţi constata că, în loc să se revină asupra nedreptăţii ce i s-a făcut şi pe care v-am semnalat-o, i s-a desfăcut contractul de muncă, fiind lăsat, împreună cu familia sa, muritori de foame. Unica sa vină este aceea de a fi solicitat plecarea în Israel.

Ştiind prea bine că această măsură contravine legilor şi dispoziţiilor în vigoare, vă rugăm să sesizaţi onorata Conducere de Stat cu această problemă, spre a se dispune reintegrarea numitului în drepturile sale.

Cu distinsă consideraţie

DR. M. ROSEN

Şef Rabin al cultului mozaic

Alia spre Israel... cu orice preţ

Ce-i de făcut? Însuşi secretarul comunităţii, conducătorii ei etc. s-au înscris. Raportorul de la Rădăuţi e prudent... Număr de cifre, mai absolute, mai relative. Dezastrul e prea mare.

(August 1993)

[iunie 1950]

COMUNITATEA EVREILOR (MOZAICĂ)

Rădăuţi, Bucovina

COMBATEREA PLECĂRILOR IN ISRAELUL CAPITALIST

În comun acord cu Comitetul Democrat Evreiesc din localitate ne-am preocupat foarte mult de problema combaterii plecărilor oamenilor muncii în Israel. Am ţinut 6 conferinţe în sinagogi şi cartiere, conferinţe ţinute de tov. Kreitenberger Hiler, Schmidt Jonas şi alţii. La comunitate facem încontinuu munca de lămurire pentru combaterea plecărilor în Israel, am dat tot ajutorul Comitetului Democrat Evreiesc pentru alcătuirea echipelor care au fost trimise pe teren pentru munca de lămurire. Colectivul Comunităţii a fost în primele rânduri la toate conferinţele ţinute atât de CDE cât şi de Comunitate. Conform dispoziţiei Federaţiei s-a făcut munca de lămurire cu Consilierii, Comisiei interimare a comunităţii, o parte din ei care după munca de lămurire primită de secretarul CDE-ului şi preşedintele Comunităţii, au înaintat acte pentru emigrare şi au fost suspendaţi din activitate. Tot aşa s-a procedat şi cu secretarul Comunităţii. Am afişat lozinci pentru combaterea plecărilor în toate instituţiile anexă, ca sinagogi, baia, abator de păsări etc. etc.

Faliment antisionist

Faliment total. 85% au scos formulare de plecare. Aparatul comunităţii, membrii din conducere se află printre ei. 26 de familii (din câte?) au retras. Încă o astfel de victorie şi ce se face CDE-ul fără să mai aibă de lucru? Rapoarte pline de laudă pentru masa evreilor hotărâtă şi curajoasă, de ocară şi dispreţ faţă de... conducătorii CDE

(August 1993)

COMUNITATEA EVREILOR (MOZAICĂ)

din Sighet

[iunie 1950]

... Astfel Comunitatea ca atare nu a dus munca politică mărginindu-se numai la câteva cuvântări ţinute în sinagogi în legătură cu lupta pentru pace şi la lipirea unor etichete-lozinci cu ocazia distribuirii azimei.

Conducerea Comunităţii, până la 3 mai, în majoritate a fost compusă din elemente mic-burgheze care la prima ocazie (3 mai) au scos formularele pentru emigrare. O parte din ei au înaintat acte şi înainte de 3 mai.

Nu s-a dus nici o muncă de lămurire în sânul salariaţilor Comunităţii aşa încât la 3 mai şi acei salariaţi care până atunci nu au înaintat acte pentru a obţine paşaport, au scos formulare pentru emigrare. Dintre salariaţii Comunităţii până la 3 mai au fost şi unele elemente şovine.

După 3 mai acţiunile au fost duse sub egida CDE-ului. Din totalul populaţiei 85% au scos formulare pentru emigrare.

În urma acţiunii de lămurire 26 familii cu aproximativ 60 de suflete au renunţat la emigrare, restituind formularele.

Evreii cred... Poliţia şi nicidecum nu-i cred pe CDE-işti

Pesah-ul 1950 e sărbătorit prin propaganda ca evreii să renunţe la cererile de plecare în Israel. Dintre multele mii de evrei din Botoşani, 5 (cinci) renunţă. Restul protestează, huiduiesc oratorii şi îşi manifestă cu glas tare ferma voinţă de Alia.

Dar la 3 mai 1950 la toate poliţiile din ţară s-a afişat că fiecare evreu poate depune cerere de plecare în Israel.

Evreii cred poliţia şi nu cred Comunitatea.

Lamentabilă misiune. Ridicolă postură au „fruntaşii" comunităţii CDE-iste.

(August 1993)

COMUNITATEA EVREILOR (MOZAICĂ)

Botoşani

[30 iunie 1950]

Cu ocazia sărbătorilor de Pesah, la toate sinagogile, s-a dat citire de pe amvon mesajului de Pesah adresat credincioşilor cultului mozaic de către Eminenţa Sa, Şef Rabin dr. M. Rosen.

Cu acest prilej s-au ţinut şi predici, care au fost axate pe lupta pentru apărarea păcii.

Despre toate aceste manifestări am raportat la timp Federaţiei Comunităţilor Evreieşti (mozaice).

În tot intervalul de timp de la 1 iulie 1949 — 30 iunie 1950 am contribuit la mobilizarea populaţiei evreieşti pentru participarea la întrunirile şi şezătorile cultural-artistice ale CDE-ului şi Ikufului.

Pentru combaterea curentelor naţionalist-şovine şi a curentului de emigrare din rândurile populaţiei evreieşti, comunitatea noastră ia parte activă la aceste acţiuni prin aceea că toţi consilierii comunităţii şi o parte din salariaţi activează în echipele de lămuritori organizate de către CDE, vizitând cartierele şi luînd cuvântul la unele şezători cultural-politice.

În ceea ce priveşte rezultatele, s-au obţinut deocamdată un număr de 5 renunţări.

Comunitatea noastră a contribuit la amenajări de vitrine şi instalări de panouri, care ilustrează mizeria şi viaţa din Statul Israel — înrobit imperialismului anglo-american, faţă de realizările regimului nostru de democraţie populară şi perspectivele largi ce stau în faţa populaţiei muncitoare evreieşti, pentru o viaţă mai bună şi fericită.

O statuie cu tâlc

Aceea de la Dej. Ea înfăţişează o familie evreiască în drum spre deportare. Astfel de familii de evrei din Dej au fost foarte multe. Aici, erau IEŞIVA — Şcoli de Tora, Sinagogi, izvoare de cultură iudaică rabinică renumite în întreaga lume. Toţi au fost mânaţi pe drumul fără întoarcere.

Statuia lor se află prea în centru. Ea nici măcar nu acuză pe români, ci pe maghiari. Însă, undeva, cineva (ghici ghicitoarea mea) hotărăşte lapidar: „Statuia? La cimitir cu ea."

Cain, chiar dacă e maghiar, trebuie apărat faţă de Abel — dacă acesta a fost evreu. Chiar dacă cel ce hotărăşte îşi spune... naţionalist român.

Până la urmă însă, nu l-am lăsat.

Statuia a fost de câteva ori restaurată, în acelaşi loc de cinste în faţa Sinagogii.

Din multe familii evreieşti care au fost la Dej nu mai sunt decât puţine, dar prin grija lor statuia e restaurată şi se află acolo.

În 1984 ne-am dus acolo, conducătorii poporului evreu din lume. A fost şi Elie Wiesel printre noi.

Luptăm mereu contra uitării. Adu-ţi aminte... Să nu uiţi, scrie versetul sfânt din Tora.

(August 1993)

Bucureşti, 24 martie 1969

Către

DEPARTAMENTUL CULTELOR DE PE LÂNGĂ CONSILIUL DE MINIŞTRI

— Cabinet —

Anexat vă depunem, în copie, întâmpinarea d-lui Singer Jechezkel, preşedintele evreilor originari din Dej. D-sa s-a prezentat şi ne-a supus şi verbal aceeaşi cerere.

Noi ne-am adresat, în repetate rânduri, în anii trecuţi, atât Domniei Voastre, cât şi altor foruri de Stat, în legătură cu această problemă, dar n-am izbutit să obţinem rezolvarea ei.

Întrucât în luna mai se vor comemora, în toată lumea, 25 ani de la deportarea evreilor din Ardealul de Nord, considerăm că ar fi o gravă greşeală de a nu se pune la loc placa comemorativă pe monumentul de la Dej.

Vă rugăm deci ca, de urgenţă, să aduceţi această problemă la cunoştinţa conducerii de Stat, spre a se lua măsurile necesare.

Cu distinsă consideraţie

DR. M. ROSEN

Şef Rabin al Cultului Mozaic

• Familia Ehrlich din Bacău. Tatăl — combatant în Războiul din 1877. Cei trei fii — în Războiul de Întregire a neamului

Devotament până la sacrificiu

Prieten bun cu G. Panu, I.L. Caragiale, Ronetti Roman, medicul evreu Jacques Lebell a fost o interesantă personalitate ieşeană. Codirector al Institutului Antirabic din Iaşi, pe care l-a înfiinţat şi condus împreună cu profesorul dr. Emil Puşcariu, bacteriolog, Jacques Lebell a avut o bogată activitate ştiinţifică şi a participat la cele mai importante evenimente istorice ale timpului, rămânând în amintirea celor ce au venit după el drept unul dintre eroii evrei ai vremii.

A fost pe front în timpul Războiului de Independenţă din 1877—1878, ca medic ofiţer; a participat activ şi la luptele din timpul Războiului de Întregire a ţării din 1916—1918. Peste această familie devotată ţării în care s-a născut şi a trăit s-a aşternut un doliu imens. Unul dintre fiii săi, Marcel Lebell, inginer şi absolvent al Conservatorului, a căzut pentru Patrie („Cultura", ian. 1938: **Un ieşan**).

Este impresionant şi demn de reamintit că, în acele momente grele pentru familia îndoliată, ministrul G.G. Mârzescu, negăsindu-l pe Jacques Lebell pentru a-i exprima întreaga sa compasiune, i-a trimis următoarea scrisoare, reprodusă în revista „Cultura" din 1938:

„Iubite Doctore,

De alaltăieri caut să-ţi strâng mâna, nu pentru a-ţi exprima o banală părere de rău, ci pentru a-ţi manifesta partea vie, sinceră şi afectuoasă, ce [o] iau la durerea d-tale şi a ţării. Voi păstra lui Marcel pururea cea mai bună amintire, iar d-tale o prietenie şi mai strânsă prin durerea ce ne leagă.

Cu o cordială strângere de mână,

Al D-tale, **G.G. Mârzescu**

Un document de epocă, ce vine să confirme, dacă mai este cazul, că „mureau evrei pe fronturi, mureau pentru ţara ai cărei fii devotaţi au fost în cursul vieţii lor, cu nădejdea că vor dispărea ura şi intoleranţa şi că li se va recunoaşte că sunt buni fii ai Patriei... cimitirele izraelite din întreaga ţară sunt pline de parcelele eroilor morţi în război..."

Ştiu oare acest lucru şi antisemiţii?

E.F.

DIN PRESA VREMII

Românii din Transilvania au scuturat jugul ce-i apăsa şi au proclamat unirea lor cu ţara-mamă... visul mândru al unui neam întreg este împlinit: trăim în România Mare. Am urmărit cu emoţie fazele ultime ale realizării, şi rezultatul îl salutăm cu entuziasm...

Bucuria noastră sinceră şi cinstită faţă de actul istoric pecetluit la Alba Iulia, e foarte explicabilă: avem pretenţia că nimeni nu poate simţi atât de adânc ca noi nici imensitatea durerii pe care o dă sclavia, nici fericirea fără margini a dezrobirii. Poporul evreu a trecut de mai multe ori prin ambele faze, şi de aceea el le poate pătrunde pe amândouă mai adânc şi cu inima şi cu mintea...

Citiţi monumentaia rezoluţie de la Alba Iulia, în care se spune cu atâta sinceră căldură că toate grupurile etnice din Ardeal vor fi respectate în credinţa lor şi în sentimentele lor naţionale. Citiţi comunicatul dat în numele Consiliului Naţional din Transilvania, care declară că toate drepturile evreilor de acolo vor fi respectate şi că antisemitismul e anticultural şi antidemocratic...

Este clar că evreii sunt cu atât mai îndemnaţi să strige „Trăiască România Mare", căci ea trebuie să fie şi bună şi dreaptă faţă de toţi fiii ei, fără deosebire de origine şi credinţă.

(Curierul Israelit", nr. 487, din 29 noiembrie/12 decembrie 1918)

Evreii din Transilvania în anii 1918—1922

La începutul secolului nostru, în Transilvania trăia o puternică comunitate evreiască. Recensământul din anul 1920, iniţiat de Consiliul Dirigent, a constatat 181 340 de evrei, ceea ce reprezenta 3,58% din populaţie. Faţă de recensământul din 1910, s-a înregistrat o scădere de 0,53%. Aşezarea lor nu era uniformă pe teritoriu: 44,53% din totalul acestei populaţii se concentra în nord-vestul Transilvaniei, în judeţele Maramureş, Sătmar, Sălaj.

Populaţia evreiască din Transilvania se împărţea, din punct de vedere organizatoric, în mai multe grupe. Astfel, după Congresul din 1868, a intervenit scindarea comunităţilor după orientarea lor. În 1920, existau 111 comunităţi, dintre care 80 ortodoxe, cu 135 000 de enoriaşi, 23 congresiste (neologi) şi 8 statu-quo, acestea din urmă; cu 46 000 de credincioşi.

Din punct de vedere juridic, evreii au obţinut emanciparea în 1867. Statutul cultului mozaic între cele două „recepte" s-a legiferat în 1895, dar autonomia a rămas un simplu deziderat.

În urma primului Congres sionist (Basel, 1897), apare şi în Transilvania mişcarea naţională evreiască, sub conducerea lui János Ronai, care a întreţinut o largă corespondenţă cu Theodor Herzl. În anul 1913, funcţionau cel puţin 11 organizaţii locale. Până la izbucnirea primului război mondial (1914—1918) însă, mişcarea sionistă a rămas minoritară în rândurile evreilor transilvăneni, stăpâniţi în mare parte de idei asimilaţioniste sau conservatoare.

În situaţia dată, elementul cel mai activ s-a dovedit a fi mişcarea sionistă, iniţiativa pornind din Timişoara. La 10 noiembrie 1918, o adunare evreiască a cerut recunoaşterea lor ca „minoritate naţională" distinctă. Peste zece zile, a luat fiinţă, la Cluj, Uniunea Naţională, care a încorporat iniţiativa din Timişoara, obţinând adeziuni la Dej, Târnăveni etc. În ceea ce priveşte programul Uniunii, s-a precizat că aceasta are menirea să „asigure toate drepturile ce nu pot fi refuzate nici unui om".

În acel timp, în Transilvania s-au constituit consiliile naţionale româneşti, iar Consiliul Central din Arad avea rolul unui adevărat guvern. Restabilirea ordinii, cu excepţia judeţelor locuite de secui, a revenit, în esenţă, gărzilor naţionale româneşti. Uniunea Naţională s-a grăbit să contacteze forurile româneşti, care au dat un răspuns pozitiv la cererea sa. La Alba-Iulia, primarul Velican a declarat că românii urmăresc „cu cea mai mare bunăvoinţă şi într-un spirit necondiţionat liberal... organizarea naţională a evreilor". Consiliul Naţional Român din Cluj a declarat: **„recunoaştem poporul evreu ca naţiune liberă".** Liderii Consiliului Central arădean: Ştefan Cicio Pop şi Vasile Goldiş au respins afirmaţia că s-ar situa pe o poziţie antisemită.

Principalele gazete ale evreilor din Vechiul Regat au publicat articole elogioase. „Curierul Israelit" exprima „bucuria noastră sinceră şi cinstită faţă de actul istoric început la Chişinău şi pecetluit la Alba-Iulia". „Mântuirea" vorbea despre „un act de dreptate a istoriei".

Dincolo de raţiunile politice în formularea poziţiei evreilor ardeleni, în majoritate ortodocşi, a jucat un rol de seamă celebra maximă a profetului Irmiahu privind ataşamentul evreilor faţă de statul în care trăiesc. La fel, putem cita învăţătura gaonului C. Sofer, care arăta: „Este de datoria noastră, a evreilor, de a ne ruga şi activa pentru binele acelei ţări ai cărei cetăţeni suntem şi de a servi propăşirii statului de a cărui protecţie beneficiem". Această idee o regăsim în salutul adresat regelui Ferdinand de rabinul Moise Glasner din Cluj (1920): **„Poporul nostru nu va rămâne în această ţară în urma nici unei naţionalităţi în privinţa acomodării la situaţia creată în consiliul marilor naţiuni şi va satisface cu credinţă şi dăruire obligaţiile sale faţă de stat,** faţă de acel stat care îl ocroteşte şi îi asigură beneficiul drepturilor sale naţionale minoritare".

La 8 ianuarie 1920, „Patria" publica declaraţia lui Theodor Fischer, preşedintele Uniunii Naţionale. Exprimând poziţia sioniştilor, preşedintele a declarat, în legătură cu hotărârea Conferinţei de pace referitoare la unirea Transilvaniei cu România: **„Noi declarăm solemn că vom fi cetăţeni loiali ai noului stat".**

În poziţia evreilor din Transilvania, un rol deosebit de important l-au avut comunităţile în adaptarea la situaţia creată de pe urma unirii Transilvaniei cu România. La 6 ianuarie 1920, s-au întrunit la Dej un număr de rabini ortodocşi, printre care cei din Bistriţa, Dej, Oradea, Turda, Târgu-Lăpuş, Târgu-Mureş, Uioara etc. Şedinţa a fost prezidată de Edmund Hirsch, fiind prezente şi elemente laice. Adunarea a votat o rezoluţie în care s-a arătat că doreşte să trăiască în cadrul statului ca o minoritate naţională, cu obligaţiile şi drepturile corespunzătoare.

O satisfacţie deosebită a stârnit hotărârea din partea primului ministru de atunci. Primindu-l pe corespondentul ziarului „Daily Telegraph", el i-a comunicat cu plăcere că evreimea din Transilvania, prin intermediul Conferinţei de la Dej, „s-a ataşat României Mari". Într-adevăr, în urma acestei adunări şi a celor din 24 februarie 1920 şi 22 iunie 1921, a luat naştere organul de coordonare al comunităţilor evreieşti ortodoxe din Transilvania, distinct de vechea centrală de la Budapesta.

EUGEN GLÜCK

LUPTA CU ÎNGERUL

Urmare din pag. 1

לא שקעה
שמשו של משה עד שזרחה שמשו של יהושע

„N-a apus soarele unui centru de cultură evreiască până n-a răsărit soarele altuia". Istoria ultimelor două milenii ale poporului evreu confirmă din plin acest adevăr. Marele istoric Simon Dubnow îşi intitulează opera „Istoria mondială a poporului evreu". Cărui alt popor, în afara aceluia al unei multimilenare Diaspore, i se potriveşte această denumire de „istorie mondială"? Răspândiţi şi fărâmiţaţi pe toate meridianele, fiii lui Iaacov au supravieţuit astfel, întotdeauna, celor ai lui Esav.

„Iaacov a rămas singur şi un om s-a luptat cu dânsul până la ridicarea luceafărului".

Scena aceasta, care a furnizat subiect de inspiraţie unor picturi celebre, „Lupta lui Iaacov cu îngerul", reprezintă simbolica luptă dintre spiritul constructiv, plin de dragoste pentru pace, al lui Iaacov şi spiritul rău, distructiv, pătruns de pofta de subjugare şi jaf, al lui Esav. În bezna nopţii, la adăpostul întunericului, „îngerul lui Esav" crede că îl poate învinge pe Iaacov. Se înfruntă spiritul morţii cu cel al vieţii. Încrâncenarea e grea şi lungă, lungă cât durează şi noaptea pe care, de atâtea ori, Esav, doctrinarul crimei, a încercat s-o coboare deasupra omenirii. Textul biblic foloseşte termenul „Vaieiavak" ויאבק pentru lupta dintre aceste două forţe. El provine de la cuvântul „Avak" אבק praf şi-i îndeamnă pe învăţaţii talmudici să comenteze în sensul că „îngerul lui Esav" a ridicat, în opintirea-i de a-l sugruma pe Iaacov, o coloană de praf până la tronul ceresc; lui Esav nu i-a ajuns întunericul, el a mai ridicat şi o perdea de praf menită să-i ascundă chipul, să-i mascheze intenţiile.

Noaptea are, însă, întotdeauna un sfârşit. „La ridicarea luceafărului", la revărsatul zorilor, au sleit forţele lui Esav. În lumina aurorei triumfătoare, s-au risipit umbrele întunericului şi, o dată cu aceasta, s-au sleit şi ultimele puteri ale stafiei nopţii. Simbolica luptă a luat sfârşit, iar întâlnirea de a doua zi dintre cei doi fraţi risipeşte, de asemenea, orice îngrijorare. Esav ştie să-şi descreţească încruntatu-i chip, atunci când vede că altfel nu se poate. În locul norilor grei şi ameninţători, se instaurează o atmosferă senină şi armonioasă.

Iaacov nu uită însă că Esav îşi poate schimba chipul, nicidecum caracterul. Cu politeţe, dar cu hotărâre, el refuză să rămână împreună cu un frate al cărui „mod de viaţă" nu poate să ducă la nimic bun. Ciocnirea dintre Iaacov şi Esav a fost evitată. Concepţiile lor despre viaţă rămân antagoniste. Istoria va arăta de partea cui a fost dreptatea.

ÎN CÂTE FELURI POATE FI FALSIFICATĂ ISTORIA?!

Urmare din pag. 1

Killinger din 12 decembrie 1942 (despre care autorii culegerii probabil nu sunt informaţi) prin care ministrul german acreditat la Bucureşti îşi înştiinţa superiorii din Berlin despre un plan năstruşnic al mareşalului Antonescu de a permite emigrarea unui număr de 75—80 000 de evrei în schimbul unei taxe către statul român de 200 000 de lei pentru fiecare emigrant. Este semnificativ comentariul lui Killinger pe marginea acestei informaţii:

„Antonescu vrea să adune 16 miliarde lei şi să scape de un număr important de evrei".

Deci emigrarea a fost proiectată ca o sursă importantă de câştig pentru regimul antonescian, câştig nu doar din punct de vedere economic, dar şi politic. Continuând această politică şi după Conferinţa de la Wannsee (20 ianuarie 1942), când naziştii au decis interzicerea emigrării pentru evrei şi trecerea la „soluţia finală", regimul antonescian a mizat pe un capital politic.

Este momentul când deznodământul războiului în favoarea puterilor Axei nu mai este cert. Se mobilizează numeroase eforturi pentru câştigarea încrederii aliaţilor, pentru salvarea viitorului...

Iată paradoxurile istoriei, când interesele celor prigoniţi coincid cu interesele celor care exercită prigoana...

În esenţă, documentele cuprinse în culegerea aici avută în vedere reflectă realităţile la care ne-am referit.

Şi totuşi, volumul dezinformează cititorul neavizat...

Documente, de altfel, importante prin relevanţa lor istorică (şi asta este meritul volumului) sunt prezentate cu o prefaţă şi o încheiere care nu-l ajută pe cititor să cunoască evenimentele... „wie es eigentlich gewesen ist", după cuvintele istoricului german Ranke, şi să pătrundă adevăratele lor semnificaţii.

Trecând sub tăcere represaliile sângeroase împotriva evreilor la Iaşi şi în Bucovina, în Basarabia şi în Transnistria, prefaţatorii volumului conchid fără rezerve că: „În mod fundamental guvernul antonescian a văzut soluţia aşa-zisei probleme evreieşti exclusiv prin emigrarea acestei populaţii în special spre Palestina".

O atare concluzie exprimă, oare, o identificare conştientă sau inconştientă, evidentă sau instructurată cu politica antonesciană în locul unei distanţări şi analize obiective a faptelor şi evenimentelor în complexitatea lor dramatică?

Mărturisim că nu ne-ar deranja această poziţie (în fond, este o problemă de conştiinţă personală a fiecărui istoric pe ce poziţie se situează), dacă ea nu ar profana memoria martiriului evreilor din România şi nu ar continua o anume ocultare a adevărului istoric începută încă de protagoniştii regimului antonescian.

Experienţa secolului al XX-lea complică enorm sarcinile cercetării istorice. Este nevoie de o metodă de cercetare care să opereze atât cu analiza critică, cât şi cu interpretarea evenimentelor.

Istoricului nu-i poate scăpa nici analiza faptelor aberante, nici aceea a acţiunilor arbitrare; nimic nu poate fi lăsat în afara investigaţiei, nimic nu poate fi ocolit, întrucât totul are sens şi relevă un sens. În această viziune, trebuie ţinut cont că Transnistria a existat... Lagărele şi ghetourile de acolo au fost o creaţie a autorităţilor antonesciene pentru „soluţionarea problemei evreieşti din România". Transnistria a fost un imens lagăr al morţii creat înainte de Conferinţa de la Wannsee. În Transnistria au pierit zeci şi zeci de mii de evrei din România şi din teritoriile ruseşti şi ucrainene ocupate de trupele antonesciene.

Evreii au fost condamnaţi să moară de foame, frig şi boală. Au fost împuşcaţi şi aruncaţi în gropi comune cu zecile de mii. Fapt recunoscut parţial de însuşi mareşalul Antonescu, într-un dialog cu inginerul C. Buşilă, ministrul lucrărilor publice, când îi spunea următoarele: „Deocamdată n-au plecat jidanii din Iaşi. Am destule greutăţi cu cei care i-am dus pe Bug. Numai eu ştiu câţi au murit pe Bug"(!).

Cine s-ar putea îndoi de adevărul celor afirmate de mareşal în noiembrie 1941?. Doar cei care au întocmit tabelul privind: „Situaţia numerică de evreii ucişi sub regimul de dictatură din România de la 6 decembrie 1940 până la 23 august 1944, precum şi a celor deportaţi în acelaşi interval de timp şi nereîntorşi la domiciliu...", tabel inclus în încheierea volumului. Conform datelor indicate, în România ar fi fost ucişi în anii dictaturii antonesciene 10 970 de evrei (cifră exactă !!!), iar totalul deportaţilor nereîntorşi la domiciliu ar fi fost exact de 683... (!).

Că nişte analfabeţi (iertată să-mi fie expresia) de la Ministerul de Interne, în 1946, au putut întocmi un tabel cu numărul celor ucişi şi al deportaţilor nereîntorşi la domiciliu fără indicarea numărului celor deportaţi mai încercăm să ne explicăm, dar că un astfel de tabel este preluat şi publicat de istorici, specialişti în materie, fără nici un comentariu critic, la sfârşitul unui volum de documente pregătit **„ca un modest omagiu adus victimelor persecuţiilor antievreieşti în anii terorii naziste"** este greu de explicat. Sau explicaţia să rezide, oare, în faptul că editorii volumului şi-au propus să intoxice opinia publică cu datele false fabricate de Ministerul de Interne în mai 1946?. Deci editorii se identifică nu doar cu politica regimului antonescian, dar şi cu orientarea Ministerului de Interne al guvernului Groza de falsificare a adevărului privind deportarea şi uciderea evreilor din sudul şi nordul Bucovinei, din Basarabia şi Transnistria...? Este greu de înţeles o atare poziţie!

Lăsând la o parte faptul că cifrele în legătură cu cei ucişi şi nereîntorşi din deportare sunt inventate, ne întrebăm: cum poate fi înţeleasă semnificaţia acestor date fără precizarea numărului celor deportaţi? O astfel de rubrică în respectivul tabel nu se ştie de ce a fost omisă.

Numai cei ce nu cunosc elementarele izvoare ale problemei pot crede că există cifre despre deportaţii nereîntorşi (şi că ele pot avea vreo pregnanţă) fără să existe cifre privind numărul celor deportaţi. Numai cei ce nu cunosc elementarele izvoare ale problemei pot accepta ideea că în România au fost ucişi „doar" 10 000 de evrei. Sau se neagă că Basarabia şi Bucovina, între anii 1941—1944, s-au aflat sub administraţie antonesciană? Nu se ştie, oare, că — în aceeaşi perioadă — şi Transnistria a fost guvernată de autorităţile militare şi civile antonesciene? Se poate nega responsabilitatea autorităţilor statale (mai ales într-un regim totalitar) pentru faptele petrecute pe teritoriul guvernat de respectivul stat?

Dar să ne întoarcem la limbajul cifrelor.

În anul 1942, Centrala Evreilor din România a efectuat, din ordinul mareşalului, un aşa-zis recensământ de sânge evreiesc. În cele ce urmează vom da câteva extrase din constatările acestui recensământ privind situaţia numerică a populaţiei evreieşti în localităţile de unde documentele confirmă deportarea lor în anii 1941—1944. Datele sunt comparate cu anul 1930.

	1930 (cifre absolute)	1942 (cifre absolute)
BASARABIA	170 826	101
BĂLŢI	31 916	—
CAHUL	4 444	—
CETATEA ALBĂ	11 400	—
ISMAIL	6 433	1
LĂPUŞNA	50 603	100
ORHEI	19 566	—
SOROCA	29 510	—
TIGHINA	16 954	—
BUCOVINA	144 107	19 475
CÂMPULUNG	7 748	76
CERNĂUŢI	51 681	16 794
HOTIN	36 132	126
RĂDĂUŢI	11 578	72
STOROJINEŢ	15 397	60
SUCEAVA	6 697	31
DOROHOI	14 874	2 316

Cauza dispariţiei sau a diminuării drastice a populaţiei evreieşti din localităţile mai sus enumerate este atât de bine cunoscută, încât ar fi o banalitate citirea documentelor. (Poate fi consultat, în acest sens, printre altele, şi volumul „Martiriul evreilor din România")[2]

Totuşi, cităm spre exemplificare o notă informativă care poartă nr. 1 765, cu data de 22 noiembrie 1941 şi se referă la deportarea evreilor din Suceava:

„Pe cât de mare satisfacţie şi destindere a produs la începutul lunii trecute în rândurile populaţiei româneşti din circumscripţia noastră evacuarea evreilor, recunoscuţi ca elemente de permanentă dezagregare, sabotaj şi piedică în reclădirea vieţii naţionale din această regiune a ţării unde întreaga economie, comerţul şi industria le deţineau aproape exclusiv aceştia, pe atât de multă îngrijorare manifestă în prezent cei mai mulţi locuitori din diferite pături sociale sau care au aparţinut la diferite grupări politice, cu roluri mai importante sau mai mici, faţă de consecinţele la început neprevăzute ale evacuării.

Din informaţiile ce am obţinut, aceeaşi părere o au chiar şi cercurile germane atât ale locuitorilor băştinaşi, cât şi ale militarilor, care se găsesc în cantonament de iarnă".

Dar nu lipsesc nici tabele centralizatoare în legătură cu situaţia acestor deportări întocmite atât de autorităţile antonesciene, cât şi de organisme evreieşti.

Astfel, ne stă la dispoziţie referatul nr. 248 al Subsecretariatului de Stat al Poliţiei din noiembrie 1943, în care se arăta:

„În cadrul măsurilor de purificare a Basarabiei şi Bucovinei, în toamna anului 1941, după reocuparea acestor provincii de armata română s-a dispus şi executat, prin unităţile de poliţie ale armatei, transplantarea elementului evreiesc în Transnistria.

O statistică a numărului celor aduşi nu s-a putut face decât după aşezarea lor şi după ce a luat fiinţă administraţia românească, pe măsură ce a fost predată de trupele germane.

Din datele ce avem, numărul lor **ar fi fost:**

1. Evacuaţi din Basarabia şi Bucovina 1941 — 99 665
2. Din oraşul şi judeţul Dorohoi — 10 368

Total 110 033

În decursul anilor 1941—1942, din cauza epidemiilor ce s-au ivit şi a imposibilităţii de asistenţă medicală şi profilaxie în regiuni peste care trecuse războiul, o parte au murit şi după o statistică făcută la 1 septembrie 1943 ar mai fi rămas un număr de 50 741 evrei".

Conform aceluiaşi referat, au fost deportaţi 619 evrei (pe motive politice, respectiv pentru activitate comunistă), iar pentru motivul cererii de repatriere în U.R.S.S. au fost deportaţi 434 de evrei, dintre care, la 1 septembrie 1943, mai erau în viaţă 16.

Conform informaţiilor dr.-ului W. Filderman, din totalul deportaţilor, „61 la sută au murit în decurs de doi ani".

Iată doar câteva date care, probabil, nu erau cunoscute nici la Ministerul de Interne al guvernului dr. Petru Groza, nici editorilor culegerii de documente „Emigrarea populaţiei evreieşti din România în anii 1940—1944".

Să sperăm că, dacă le-ar fi cunoscut, ar fi tras alte concluzii în legătură cu „salvarea" existenţei fizice a evreilor în anii guvernării regimului antonescian (1940—1944).

---

[1] **Emigrarea populaţiei evreieşti din România în anii 1940—1944.** Culegere de documente din Arhiva Ministerului Afacerilor Externe al României. Buc., 1993.

[2] Avem în vedere volumul intitulat **Martiriul evreilor din România între anii 1940—1944,** apărut în Editura Hasefer, Buc., 1991

BAZACONII

„Toţi eroii acestei ţări au fost ucişi prin trădare; pe undeva se repară o mare nedreptate a istoriei: mareşalul Antonescu nu are mormânt", a afirmat senatorul C. V. Tudor, adăugând: „Este prima statuie a lui Antonescu din România şi a doua din lume — se mai află una la Haifa, omagiul din partea unor evrei recunoscători".

Venit de la Milano special pentru acest eveniment, preşedintele onorific al „Vetrei Româneşti", prof. Iosif C-tin Drăgan, a considerat că „Mareşalul Antonescu este modelul care nu trebuie să lipsească din educaţia românilor, aflaţi din nou la răscruce".

GELU ISPAS
(Ziarul „Libertatea" din 25.X.1993)

NOTĂ

Am dori şi noi să ştim: unde anume în Haifa se află statuia „binefăcătorului" Antonescu? Şi de ce nu s-a dus C.V.T. la inaugurarea ei? Dacă nu am fi evrei, ne-am cruci de bazaconiile ce le îndrugă C.V.T., cu bogata sa imaginaţie.

Vechi practici medicale evreieşti

Ca medic pensionar, cu o îndelungată practică medicală şi cunoaştere a istoriei medicinei, îmi propun să-i informez pe cititorii acestei reviste despre unele valori ştiinţifice remarcabile, de mult timp intrate în patrimoniul poporului evreu şi aplicate cu folos, azi recunoscute pe plan internaţional.

1. Circumcizia, a cărei motivaţie biblică este unanim cunoscută, are şi un revers medical. Este cunoscut că, la fiii lui Israel, cancerul la acest nivel este inexistent. Acest fapt se datoreşte circumstanţei că această intervenţie se execută la evrei, la opt zile după naştere. La mahomedani, la care circumcizia se face la vârsta de până la 13 ani, cancerul survine la acest nivel cu o frecvenţă relativ mică, pe când la restul popoarelor, locuitori ai regiunilor tropicale şi subtropicale (negrii, indienii budişti), care nu cunosc circumcizia, această boală are o frecvenţă înfricoşătoare. În India, de exemplu, cancerul la acest nivel reprezintă circa 20% din totalul cancerelor constatate la bărbaţi.

2. Timp de un secol, figura în manualele de medicină, ca metodă de respiraţie artificială, fie o mişcare de abducţie şi adducţie a braţelor, fie o compresă a toracelui, executate ritmic (Schäfer, Silvester). În urmă cu circa 20—25 de ani, s-a constatat că aceste manevre sunt cu totul ineficiente. Procedeul a fost înlocuit cu insuflarea aerului expirat de reanimator în gura victimei (gură la gură). Metoda a fost folosită în antichitate de evreicele care asistau naşterile, în cazul când pruncul întârzia să facă prima respiraţie. Inspirată din Talmud, medicina de astăzi a dat procedeului denumirea de „metoda iudaică". Eficienţa ei a fost confirmată, iar astăzi este singurul procedeu de reanimare folosit în cazurile de urgenţă.

3. În anul 1935 sau 1936, Societatea de Ştiinţe din Ardeal şi-a organizat simpozionul anual la Baia Mare. În program era inserat referatul doctorului Heller, medic ginecolog din Cluj, despre „metoda biologică pentru evitarea graviditătii" Acest procedeu a fost publicat de Knaus şi Ogino; la acea vreme şi ea a fost considerată drept o „descoperire senzaţională". Colegul Heller, după întoarcerea lui la Cluj, mi-a relatat că, înainte de a ţine referatul programat, a fost invitat de Rabinul din Baia Mare, care i-a adus la cunoştinţă că în Talmud sunt menţionate zilele cu maximă probabilitate pentru fecundaţie a femeii. Confruntând aceste zile cu cele indicate de Knaus şi Ogino, spre marea lui surpriză, acestea au corespuns întocmai. La evrei, această constatare, făcută în urmă cu aproape 1 500 de ani, avea menirea să contribuie la creşterea numerică a naşterilor, pe când în secolul nostru este folosită în scop anticoncepţional.

4. Hemofilia, tulburare genetică a capacităţii de coagulare a sângelui, boală ereditară, transmisă prin intermediul mamelor, se manifestă exclusiv la copiii de sex masculin. Aceste date au fost cunoscute de „medicina modernă" încă din secolul trecut. Spre marea surpriză a corpului medical, s-a aflat că, în versiunea babilonică a Talmudului, se specifica: „dacă doi copii cu aceeaşi mamă, sau câte un copil provenit din două mame surori, mor după circumcizie — în urma unor hemoragii —, următorul sau băiatul celei de-a treia surori nu mai trebuie supus acestei intervenţii"..

Din cele de mai sus reiese că, încă în urmă cu 1 500 de ani, găsim în Talmud dovada că se cunoştea caracterul genetic-ereditar al acestei maladii („Revista de Chirurgie", nr. 4, din 1990. Prof. Medrea şi colab.).

Consider că aceste câteva observaţii şi recomandări din Talmud şi din cultul mozaic sunt interesante şi merită să fie cunoscute publicului larg, dovedind şi cultura medicală din antichitate a poporului evreu.

Dr. HERMANN LADISLAU (Gheorghenii)

Interviu cu acad. N. CAJAL după omagierea sa la Paris

1. Am aflat cu plăcere că v-aţi întors recent de la Paris, unde aţi fost omagiat într-un cadru prestigios. Doriţi să împărtăşiţi şi cititorilor noştri despre ce a fost vorba?

N. C. Desigur, şi vă răspund cu plăcere, căci este vorba de o călătorie ştiinţifică efectuată la invitaţia Academiei de Ştiinţe a Institutului Franţei şi care mi-a permis ca între 22 septembrie şi 4 octombrie a.c. să vizitez câteva prestigioase organisme şi institute de cercetare din Paris şi Lille. Printre acestea, CNRS (Centrul Naţional pentru Cercetare Ştiinţifică), INSERM (Institutul Naţional pentru Sănătate şi Cercetări Medicale), Academia de Ştiinţe din Paris, institutele Pasteur din Paris şi Lille, Institutul Alfred Fournier, Institutul SANOFI — Diagnostic Pasteur, Laboratorul de Virusologie din Spitalul Bichat, precum şi Laboratoarele de chimie biologică ale Facultăţii de Ştiinţe — Lille.

Vizitele şi discuţiile prilejuite de acest traseu îmi sunt de mare folos mai ales în activităţile mele din domeniul virusologiei şi al organizării cercetării ştiinţifice, dar nu numai.

Cu aceeaşi ocazie, în şedinţa Academiei de Ştiinţe din Paris din 27 oct. a.c., am avut cinstea de a fi prezentat şi elogiat de către academicianul prof. Jean Montreuil — personalitate de frunte a biochimiei şi biologiei moleculare contemporane —, după care am ţinut — conform tradiţiei — cuvântul meu de răspuns, în care am insistat asupra relaţiilor academice româno- franceze. Am încheiat spunând: „Nu voi uita niciodată această zi de excepţie din viaţa mea". Am citat acest final pentru a înţelege, a sublinia importanţa pentru mine a acestei călătorii şi care are, într-adevăr, un caracter de excepţie.

2. V-aţi consacrat medicinei ca unei specialităţi care vizează salvarea omului. Aţi avut cumva în familie sau în viaţă un model sau mai multe în acest sens?

N. C. După cum ştiţi, tatăl meu a fost medic, unul din primii medici pediatri din România, un medic devotat bolnavului, cunoscut atât prin pregătirea sa, prin calităţile de bun specialist, de diagnostician şi terapeut, cât şi prin calităţile sale umane, prin faptul că a făcut din profesia sa un adevărat „apostolat". Scopul lui era să vindece, să ajute totodată. Nu-l interesa aspectul material şi-i trata egal pe cei bogaţi ca şi pe cei săraci. Pe unii din aceştia îi ajuta chiar băneşte pentru procurarea medicamentelor necesare.

Nu ştia ce este oboseala, iar creşterea copiilor sănătoşi, vindecarea copiilor bolnavi erau preocupările lui primordiale. Calităţile lui de om bun şi generos au constituit pentru mine un exemplu. Ca medicinist, ca extern şi intern de spital, am avut mult de învăţat de la el: meserie, comportament, dăruire faţă de omul în suferinţă. Atmosfera din casa noastră m-a făcut ca încă din liceu să visez a deveni medic.

Dacă părinţii mei au fost o mare parte dintr-un „tot — model de viaţă", modelul meu profesional, începând din perioada ultimilor ani de facultate, a fost Ştefan Nicolau, cel care m-a contaminat de „morbul curiozităţii ştiinţifice" şi al dragostei pentru catedră, pentru transmiterea cunoştinţelor de virusologie, în special tinerei generaţii.

Regretatul meu maestru a fost o personalitate pozitiv şocantă, un adevărat magnet pentru studenţii lui pe care-i făcea să viseze la un viitor dominat de ştiinţă. Pe mine acest magnet m-a atras încă de la primele expuneri pe care le-am audiat. Faptul că am iubit cu pasiune munca de laborator îmbinată cu cea de dascăl şi cu cea de popularizator al ştiinţei şi culturii i-l datorez în cea mai mare parte.

3. Termenul „virusologie" ne duce cu gândul la virus. Permiteţi-mi să spun că aveţi „virusul binelui". E un virus împotriva căruia nu numai că nu luptaţi, ci îl cultivaţi. Nu în eprubetă, ci în suflet. Într-atât aţi devenit o legendă vie în domeniul BINELUI, încât se spune că nu vă supără dacă cineva vă deranjează cu o rugăminte. Vă supăraţi dacă nu vă deranjează. Într-adevăr, nu vă deranjează dacă vă deranjează? E tare frumos că e aşa, dar îmi închipui că e şi greu. Ce spuneţi?

N. C. Deşi cred că exageraţi, nu pot să nu vă declar că tot ce aţi spus îmi face mare plăcere.

Pentru mine, a putea face şi a face bine constituie o voluptate care poate fi catalogată chiar ca o formă de egoism.

Cred că această componentă normală a comportamentului meu a fost — poate repet — amplificată de atmosfera în care am fost crescut, de exemplul părinţilor

mei — din fericire, oameni deosebiţi — şi care — printre altele — m-au făcut să înţeleg că a fi bun, a munci cu devoţiune, a fi util semenilor tăi sunt caracteristici definitorii ale omului „normal", că sunt „anormali" cei răi, invidioşi, egoişti; de câte ori puteau, ei se străduiau să fie utili — întotdeauna dezinteresaţi; făceau binele ca un „hobby", era un fel de „religie" a lor, care treptat a devenit şi a mea.

Am avut şi marea şansă ca soţia mea, cu firea ei deosebită, cu generozitatea şi dragostea faţă de om şi frumos, să ajute la amplificarea acestei trăsături, considerată, de amândoi, normală. Şi astfel nu a fost greu!

4. Este ştiut că Aaron, fratele lui Moşe — conducătorul poporului evreu —, ne îndeamnă să iubim binele şi să căutăm prilejul de a-l face, iar o altă personalitate, Rabi Eliezer, consideră drept supremă calitate a omului — o inimă bună. Şi mai sunt şi alţii. Consideraţi că vi s-a transmis de la vreunul dintre ei un asemenea „virus"? Puteţi să ne răspundeţi chiar şi cu un singur cuvânt: da, nu sau poate, dar vrem să auzim părerea Dv. şi cititorii se vor bucura şi ei, chiar dacă răspunsul constă dintr-un singur cuvânt. Deci?

N. C. Cred că vă pot da un răspuns afirmativ; modelele de care amintiţi, amplificate prin moştenire, prin exemplul părintesc şi al multora din familia mea setoşi de învăţătură, susţinut de mediul în care am avut şansa să mă dezvolt, au construit omul pe care astăzi îl intervievaţi. Se înţelege că este un DA, exprimat prin mai multe cuvinte.

Interviu realizat de H. RIEMER

VIAŢA AVENTUROASĂ A LUI JAKOB ROSENFELD

Dr. Jakob Rosenfeld (1903—1951), care a ajuns la cele mai înalte onoruri în armata lui Mao Tse Dun, a fost răsplătit cu toate distincţiile militare austriece şi chinezeşti. Chestiunea nu este lipsită de o anumită ironie. Cum ajunge la această preţuire un evreu născut în 1903 la Lemberg şi crescut la Wöllersdorf, lângă Wiener Neustadt? Cum a ajuns, în 1939, la Şanhai, apatridul evadat din lagărul de exterminare Buchenwald?

În 1941, Jakob Rosenfeld s-a alăturat celei de-a patra armate noi a Chinei, unde a fost numit consilier al serviciului sanitar. Din 1943, a lucrat în a opta Armată Roşie, a amenajat un spital militar model, pe care l-a condus ca medic-şef şi a fost responsabil pentru formarea sanitarilor. El a ajuns până la înaltul grad de brigadier medic, chiar până la acela de ministru al sănătăţii. Pentru intrarea sa în armată au fost decisive atitudinea antifascistă a lui Rosenfeld şi angajamentul său social. Jakob Rosenfeld, care suferea de tensiune, asociată cu grave tulburări ale ritmului cardiac, a părăsit China în 1949, pentru a-şi mai vedea încă o dată sora şi pe cei patru fraţi ai săi. În 1951, l-a vizitat pe fratele său, Joschi, în Israel, unde, în urma unui atac de cord, a încetat din viaţă.

Mitul care s-a constituit în China în jurul generalului Luo şi-a găsit expresia oficială în atribuirea către spitalul din Yunan, provincia Şandong, a numelui dr.-ului Rosenfeld. La o festivitate memorială, în octombrie 1992, a luat parte o delegaţie austriacă de rang înalt, în frunte cu ministrul austriac al sănătăţii şi preşedintele de onoare al Asociaţiei de prietenie austriaco-chineze, cu care ocazie a fost dezvelit un monument de marmură dedicat lui Jakob Rosenfeld. Şi în Austria a avut loc, la 29 septembrie 1993, în prezenţa unor oaspeţi de seamă din R. P. Chineză, dezvelirea festivă, la spitalul de urgenţă Anva de la Graz, a unei plăci memoriale şi a bustului dr.-ului Jakob Rosenfeld; spitalul din Graz este înfrăţit cu spitalul „Rosenfeld" de la Yunan. La ambele festivităţi a luat parte singura rudă în viaţă a lui Rosenfeld, Ann Margaret Frija, nepoata sa de la Miami.

Expoziţia de la Muzeul de istorie militară din Viena poate fi vizitată până la finele anului 1993. În şase mari vitrine este prezentată viaţa generalului Luo, cu dragoste numit de chinezi Nas Lung; sunt expuse documente, autografe, obiecte de uz comun din China: printre ele masca sa de gaze, Gag, pe care o purta în campanie şi în spatele căreia îşi ascundea semnul lui de recunoaştere, nasul lung. Pe simeze sunt expuse imagini ale lui Rosenfeld, fixate de Friedrich Schift.

La Viena a apărut, în Editura Löcker, cartea lui Gerd Kaminski „General Luo genannt Langnase. Das abenteuerliche Leben des Dr. med. Jakob Rosenfeld", 1993, 231 pag. (Generalul Luo, poreclit Nas Lung. Viaţa aventuroasă a dr. Jakob Rosenfeld).

Gânduri

„Stimăm şi iubim pe cetăţenii evrei, întrucât au contribuit la mărirea Patriei şi şi-au făcut cu prisosinţă datoria, soldaţii evrei luptând în aprigele lupte cot la cot cu soldaţii români..."

(GENERAL RĂŞCANU)

„Şi el a murit pentru România [C. D. Rosenthal], a murit pentru libertăţile ei, a murit pentru amicii săi români, pe care cu preţul vieţii sale n-a voit a-i compromite; a murit chinuit, torturat, a murit ca un martir şi este încă singurul martir ce România modernă are înscris în analele sale...

Oricine veţi fi, voi, care veţi citi aceste linii, destul numai să simţiţi ceva pentru România, trebuie să-l plângeţi şi voi, căci, ca membri ai omenirii, aţi pierdut un amic şi România a pierdut un susţinător, un fiu devotat.

Acest amic, acest fiu, acest martir al României era ISRAELIT — el se numea Daniil C. Rosenthal.

Binecuvântaţi acest nume... suvenirea să vă facă buni, cel puţin toleranţi: cugetarea la un israelit să vă facă mai buni creştini..."

(MARIA C. A. ROSETTI)

„Este... un fapt netăgăduit că evreii au luat parte şi au adus mari sacrificii patriotice la orice ocazie, pentru binele, progresul şi fericirea scumpei noastre Patrii".

(MIHAIL KOGĂLNICEANU)

„Când revoluţia de la 1848 fu lichidată cu ajutorul armatelor turceşti, Dumitru Brătianu, pe capul căruia autorităţile puseseră un premiu, se ascunsese la Iaşi în casa unui evreu pe care-l chema Lăzărică Zarafu..."

(I. HELIADE RĂDULESCU)

„Cunoscând de aproape aceşti oameni, m-am convins şi mai mult că, pentru o ţară în care problema naţionalităţilor există, evreii sunt cetăţenii cei mai buni, cei mai patrioţi, ei formează cimentul care leagă diversele naţiuni... Câştigarea lor ca naţie aparte pentru dragostea de ţară este o chestie de care se leagă însăşi existenţa acelui stat..."

(SEBASTIAN MORUZI)

„Că evreii nu mint când spun că ţin la această ţară care e şi a lor şi că nu pot fi altceva decât Români de altă confesiune, stau mărturie şi faptele şi elementele de bază ale sufletului lor... Teroarea antisemită... le-a exacerbat firea..."

„...dar mă întreb, după câte au pătimit, n-au oare ei dreptul nu numai la restabiliri, dar chiar la un prinos de gingăşie şi afecţiune?..."

„...Evreii au nevoie... să se simtă iubiţi în ea, vindecaţi de orice suspiciune...".

(G. CĂLINESCU)

„...aceşti oameni se bucură de bucuriile noastre şi se întristează de întristările noastre; aceşti buni patrioţi, cărora li s-a contestat, ca o supremă insultă, chiar dreptul la sinceritate şi suferinţă, au sărit cu toţii în ajutorul patriei, prea fericiţi ca să o slujească...".

(TUDOR ARGHEZI)

Culese de EVELIN FONEA

„Mi se spune că în Israel limba românească este prezentă mai peste tot, că apar ziare în limba română, că se mănâncă mititei în plină stradă ca prin oborul de altădată şi că, pe o pronunţare tărăgănată, se cântă încă doina ţărănească. Evreii s-au dovedit mai patrioţi decât mulţi dintre conaţionalii care s-au aciuit prin Europa şi care îşi împiedică voit copiii să înveţe româneşte."

(BARUŢU ARGHEZI)

Dintr-un articol publicat în revista „Steaua" din Cluj, nr. 6/1993

ȘTIRI ȘTIRI ȘTIRI

• YITZHAK RABIN

• SHIMON PERES

• UNESCO: PREMIUL PĂCII „FELIX HOUPHOUET BOIGNY"

Creat de U.N.E.S.C.O. în anul 1989, premiul a fost atribuit în acest an primului ministru israelian Yitzhak Rabin și ministrului de externe Shimon Peres, împreună cu Yasser Arafat.

Decizia a fost anunțată la Paris de către fostul secretar de stat al Statelor Unite, Henry Kissinger, președintele juriului comitetului de acordare a premiului.

• DONAȚII

Producătorul de film Sam Spiegel, o prezență în istoria filmului hollywoodian, a făcut o apreciată donație Muzeului de Artă din Ierusalim: 81 de picturi, printre care lucrări de Degas, Cézanne, Picasso, Gauguin, Bonnard ș.a.

• NAȚIONALISMUL ȘI EXTREMA DREAPTĂ ÎN EUROPA

Recrudescența extremei drepte și a grupărilor neonaziste în Europa, în timpul ultimilor ani, reprezintă o sursă de serioasă îngrijorare.

Pentru a dezbate semnificația acestei probleme, I.J.A. a ținut un simpozion cu tema: „Cât de gravă este resurecția rasismului și antisemitismului în Europa?".

Printre conferențiari s-au numărat: prof. Peter Pulzer, de la Universitatea din Oxford, lordul Beloff, profesor la Colegiul Buckingham, Rev Richard Harries, episcop de Oxford, și Herman Ouseley, președintele Comisiei pentru Egalitate Rasială. Toți au căzut de acord asupra gravității problemei și a implicațiilor ei privind pacea în lume și relațiile interumane.

Episcopul Harries, care a prezidat Comisia asupra Antisemitismului, a afirmat că exacerbarea naționalismului poate da naștere celor mai periculoase forme de rasism, cum s-a întâmplat, în diferite puncte ale Europei, în ultimii ani.

• POLITOLOG GERMAN AVERTIZEAZĂ ASUPRA RASISMULUI ÎN POLITICĂ

„Manifestările la care suntem martori azi în Germania nu sunt, fără îndoială, incidentale; ele reprezintă întoarcerea la exacerbarea etnicismului în politică", a afirmat dr. Rainer Erb, de la Centrul de Cercetări asupra Antisemitismului, de pe lângă Universitatea Politehnică din Berlin, în cadrul unei conferințe de presă, la care au participat lideri comunitari și reprezentanți ai presei. Dr. Erb s-a aflat în Marea Britanie în calitate de martor-expert al Comisiei I.J.A. în problemele neofascismului din Europa occidentală, comisie care urmează să dea publicității un raport pe această temă până la sfârșitul anului curent.

• RADICALISMUL ISLAMIC CÂȘTIGĂ TEREN ÎN SUDAN

După alegerile din 1989, Sudanul a întărit relațiile sale cu Iranul. Într-o publicație în curs de apariție, „Analysis", Gabriel Warburg, expert în probleme sudaneze la Universitatea din Haifa, examinează planurile conducerii fundamentaliste islamice și discută impactul potențial al acestora cu Occidentul, precum și cu Israelul și cu Orientul Apropiat, în general.

• NOI PIEȚE

Pacea cu vecinii arabi va crea noi piețe pentru fermierii israelieni, a afirmat ministrul israelian al agriculturii, Jakov Zur, în cadrul unei conferințe la care s-a discutat influența viitoarei autonomii palestiniene asupra agriculturii locale. Zur a încercat să reducă temerile fermierilor și le-a recomandat să se concentreze asupra exportului, cercetării și tehnologiilor de vârf. Israelul și teritoriile autonome au un surplus la cele mai multe sorturi de fructe și legume, care sunt importate de statele vecine. Așa, de exemplu, Siria ar importa anual 30 000 tone de tomate, 100 000 tone de citrice, 26 000 tone de banane și 15 milioane litri de lapte. Kuweitul și Iordania importă anual sute de mii de tone de fructe, ceapă și cartofi.

• ECONOMIA CA TEST

Baza economică ar fi testul pentru acordul de autonomie, a afirmat ministrul finanțelor, Avraham Shohat. Dacă va fi înfăptuită recomandarea unui comitet economic privind o zonă de comerț liber și comunitatea vamală cu teritoriile autonome, Israelul și „teritoriile" ar putea funcționa ca două unități cu economie integrată. Într-o eră a păcii, Israelul ar trebui să redefinească relațiile sale economice cu vecinii și locul său în economia globală a Orientului Apropiat. Ideea centrală ar fi că, într-o coexistență pașnică, integrarea economică ar trebui să fie garantată prin mișcarea mărfurilor, a capitalului și a muncii, a spus Shohat și i-a chemat pe cetățenii arabi ai Israelului să colaboreze activ în acest scop.

Directorul general al Ministerului Industriei și Comerțului a adăugat că, în perioada de autonomie, impunerea unor taxe pe mărfuri nu ar fi potrivită.

• COLABORARE

Prima întâlnire, după câțiva ani, a unui comitet economic israeliano-arab s-a încheiat la Cairo, cu promisiunea unei colaborări sporite. Reînvierea comitetului, creat în 1979, este, conform unei surse din Ministerul de Externe al Israelului, parte a unei îmbunătățiri a relațiilor între cele două state de la începutul procesului de pace. Printre participanții israelieni la reuniune s-au numărat reprezentanți ai Ministerului de Externe, Ministerului Industriei și Comerțului, Băncii Naționale și Uniunii Industriașilor.

Se pare că cele două părți s-au înțeles asupra cătorva aspecte ale colaborării economice: vizite de afaceri, simplificarea formalităților birocratice la importuri și exporturi, participare reciprocă sporită la târguri, schimbul de informații asupra posibilităților economice, contacte mai strânse între bănci și asociațiile de industriași.

• CURSURI PENTRU ÎNTREPRINZĂTORI

În perspectiva noii colaborări israeliano-palestiniene, Banca Hapoalim și Centrul „Martin Buber" au inițiat cursuri pentru palestinieni din Ierusalimul răsăritean care deschid mici întreprinderi și care vor să-și îmbunătățească cunoștințele economice.

Pe lângă investiții, management financiar, contracte, promovarea vânzărilor, tehnica bancară și alte teme de afaceri, în cadrul cursului se va discuta și dezvoltarea relațiilor economice cu țările arabe.

• DOVEZI DESPRE REGELE DAVID

Arheologii israelieni au găsit fragmente de piatră cu inscripții, care confirmă evident datele referitoare la regele biblic David și la dinastia sa. Prin aceasta, pentru prima oară au apărut indicii asupra acestui rege, în afara celor din Biblie.

• REGELE DAVID

Profesorul Avraham Biram, din Ierusalim, care de 27 de ani conduce săpăturile de la Tel Dan, în apropiere de granița de nord a Israelului, a descoperit bucăți ale unei stele de piatră din secolul al IX-lea î.e.a. El a putut să descifreze o parte din inscripție, cuprinzând, printre altele, cuvintele „Bet David" („Casa lui David").

• JAPONIA — CURSURI DE IUDAISM

Japonia va introduce în școli cursuri obligatorii asupra iudaismului, pentru „vaccinarea" împotriva literaturii antisemite răspândite acolo în ultima vreme. S-a cerut în acest scop ajutorul Ministerului Educației al Israelului.

• IMPORTANTA MĂRTURIE A LUI CHARLES PAPIERNIK

Printre manifestările care se desfășoară anul acesta în Franța, menite să rememoreze persecuțiile rasiste și antisemite ale regimului de la Vichy, se află și cartea lui Charles Papiernik intitulată: „Une école du bâtiment à Auschwitz", cu subtitlul „Numărul 43 422 povestește".

Autorul, care trăiește actualmente în Argentina, readuce în memoria omenirii experiențele inumane efectuate de naziști la Auschwitz și în alte locuri ale universului concentraționar, relatând, cu forța unui stil direct și convingător, suferințele îndurate în infernul nazist. Cartea constituie o impresionantă mărturie, care se adresează conștiinței umane din partea unui om care crede în valorile fundamentale și care a văzut și a trăit pe propria piele cele mai cutremurătoare crime ale acestui secol. Textul cărții sale cuprinde și fragmente de mărturii relatate de Shlomo Selinger, și el un supraviețuitor al lagărelor de exterminare naziste.

Prefața, foarte adecvată lucrării, aparține lui Émile Papiernik, fiul autorului și medic eminent în Paris, iar cuvântul de închidere lui Henry Bulawko, cunoscut scriitor și președinte al Asociației Foștilor Deportați Evrei din Franța.

• RESTAURATOR DE SULURI SFINTE

Comunitatea Evreilor din Frankfurt l-a angajat, pentru mai multe săptămâni, pe restauratorul Menachem Seneor, din Israel, pentru restaurarea câtorva Suluri Sfinte în două sinagogi. Din cauza unor deteriorări, ele deveniseră neutilizabile (unele litere din text se scorojiseră).

Pentru munca sa dificilă, care necesită o concentrare extremă, artistul folosește tije ascuțite de pene de curcan. Se pot folosi și pene ale altor păsări kașer. Cerneala neagră se obține din fructe sfărâmate, gumă arabică și sulfat de cupru. De regulă, un sul de Tora conține 248 de coloane, fiecare având câte 42 de rânduri. Tora conține 304 805 litere; cel mai frecvent apare litera „Iud", exact de 31 530 de ori.

Menachem Seneor trăiește într-un kibutz. Cinci zile pe săptămână, lucrează în secția de lactate, dar o zi pe săptămână este liber pentru activitatea sfântă de restaurator de Tora, pentru care simte, precum declară el, că are o vocație deosebită.

SCHIȚE DE PORTRET

• IRVING BERLIN

Irving Berlin s-a născut în 1888 într-o familie evreiască din Siberia. În 1893, părinții săi au fugit cu Irving spre America, pentru a scăpa de pogromuri. El a rămas recunoscător Americii pe toată durata vieții sale. Pentru primul său song, „Mary from Sunny Italy" („Mary din Insorita Italie"), a primit doar 37 de cenți. Curând, însă, situația s-a schimbat. Cu textele și compozițiile sale, el a influențat, ca nimeni altul, producția artistică de pe Broadway și din Hollywood. De exemplu, sunt celebre în lume songurile „Alexander's Ragtime Band", „Good Bless America" („Dumnezeu să binecuvânteze America") și „There's No Business Like Show-Business" („Nu există afacere ca aceea a spectacolului").

• SIMON WIESENTHAL

S-a născut în 1908, în Galiția. Germanii l-au arestat pe inginerul constructor Wiesenthal în 1941. Ultimii patru ani de război Wiesenthal i-a petrecut în diferite lagăre de concentrare. După război, n-a mai găsit nici un sens în a construi case. Polonia devenise pentru el un „enorm cimitir". Sub conducere americană, a participat la pregătirile pentru primele procese intentate criminalilor de război naziști. Ulterior, a întemeiat propriul său Centru de documentare. Datorită eforturilor depuse de el, cel puțin unsprezece naziști au fost deferiți justiției. Aproape 50 de ani din viața sa laureatul a numeroase distincții și titluri de Doctor Honoris Causa i-a consacrat „luptei pentru legitimitate și dreptate". Centrul de documentare de la Viena — inclusiv filiala din Los Angeles —, care-i poartă numele, intervine actualmente pretutindeni unde sunt încălcate drepturile omului și orânduirea democratică.

• LICEUL „WALLENBERG" DE LA BERLIN

La 25 august 1993, un liceu berlinez a primit numele lui Raoul Wallenberg, legendarul salvator a 100 000 de evrei budapestani. Au luat cuvântul la această solemnitate consulul suedez Kielskög, secretara Asociației „Raoul Wallenberg" din Stockholm, Sonja Sonnenfeld și președintele Comunității Evreiești din Berlin, Jerzy Kanal. La festivitate au luat parte și reprezentanți ai autorităților locale, ai ambasadei S.U.A., ai consulatelor israelian și australian.

La Liceul „Raoul Wallenberg", cu peste 600 de elevi, s-a amenajat și o expoziție în cinstea acelula al cărui nume îl poartă și a cărui soartă exactă este încă parțial necunoscută, de la deportarea lui în gulagul sovietic, în anul 1945.

• PACIENȚI

Centrul medical de la Herzlia a intrat în contact cu mai multe state din Golf pentru îngrijirea unor pacienți. De mulți ani vin sporadic în Israel bolnavi din state arabe, pentru a fi tratați de medici cu înaltă calificare. În perspectiva noii situații din Orientul Apropiat, spitalele Israelului ar putea deveni, foarte curând, o Mecca a medicinei.

• DESCOPERIRE

Sub șoseaua care duce la Poarta Jaffo a fost descoperit un zid antic. Arheologii atribuie construcția perioadei bizantine. Zidul, descoperit nu de mult, se pare că datează din perioada lui Herod. Se crede că el a fost primul zid de apărare ridicat în jurul Ierusalimului. Săpăturile au scos la iveală și o saună la poarta de intrare a zidului care, potrivit părerii experților, a fost folosită de pelerini pentru a se spăla înainte de a intra în Orașul Sfânt.

Se speră că se vor afla acum mai multe lucruri despre acele vremuri, care au lăsat atât de puține vestigii în urma lor.

PELICULE DE FILM PRIVIND CRIME NAZISTE

Pe fundul lacului Stössen, din preajma Berlinului, o grupă de experți a găsit mai multe role de peliculă de film. Acțiunea de scufundare în lac pentru găsirea filmelor a fost întreprinsă de postul de emisie „Berlinul liber", pe baza unor indicații ale locuitorilor de pe malul lacului.

Pe fragmentele descoperite se pot vedea personal de clinică și oameni goi, precum și data de 14 iulie 1943. Profesorul de istorie berlinez Wolfgang Wippermann presupune că în acest material este vorba de un episod al aplicării programului național-socialist de eutanasie. Rolele descoperite sunt păstrate acum în arhiva de filme a Republicii Federale Germania.

FUNDAȚIE BEN-GURION LA BEIJING

O fundație care să poarte numele primului prim-ministru al Israelului, David Ben-Gurion, va lua ființă la Universitatea din Beijing, în Departamentul pentru politică internațională, a declarat vicepreședintele universității, prof. dr. Luo Hai Cai, cu prilejul unei vizite la Ierusalim. Zhao Jinzu, directorul pentru relații externe al Universității din Beijing, s-a întâlnit cu președintele și rectorul Universității Ebraice, prof. Hanoch Gutfreund, pentru a lămuri scopul acestei fundații.

ÎN ATENȚIA CITITORILOR

Se aduce la cunoștința cititorilor că înscrierile pentru abonamente pe anul 1994 la REVISTA CULTULUI MOZAIC se fac în continuare.

Costul unui abonament anual este de 2 300 lei, iar pentru șase luni — 1 200 lei.

Pentru a se primi la timp revista, abonamentul trebuie achitat în cel mai scurt timp la sediul F.C.E. din București, str. Sf. Vineri nr. 9, sect. 3, iar pentru provincie, la sediul comunităților respective, sau prin mandat poștal pe adresa: F.C.E., cont virament 45.10.7.062, B.C.R., București, sect. 3.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

The VAYSHLAH Pericope (Genesis, 32.4)

Chief Rabbi Dr MOSES ROSEN

THE STRUGGLE WITH THE ANGEL
OR
BETWEEN FEAR AND REGRET

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר (בראשית לב־כד).

"And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him until the breaking of the dawn" (Genesis, 32.25).

There are two threats to Jacob, the man of the book and the man of work: the lust for gold and the lust for blood of the enemies of the book and of work. First there was Esau who believed that his sword would smash the brains Jacob had dedicated to study. Next there was Laban who used cunning instead of weapons to try and rob Jacob of all the fruits of his labour. And now it was again Esau, who had come to meet him with an army to carry out his criminal plans.

But Jacob is no longer the naive dreamer he was twenty years before. However, the dream of his youth has become his belief and ideal, and none of the evil he has met with throughout his hard experiences was capable of altering his character of sullying his aspirations. His trials have made him stronger, and his difficulties have steeled him. He has the lofty creed and warm heart he had before, but the harsh life he led has also given him a powerful arm which he did not have before. You cannot meet Esau only with דורון with a present to win his good will or only with תפלה with entreaties to make him renounce his murderous designs; you have to prepare yourself מלחמה to fight and oppose his threat with a force that is superior to his own. This is the language Esau understands best, the most persuasive argument, the most appropriate method to avoid peril. "Then Jacob was greatly afraid and was distressed" (Genesis, 32.8). ויירא יעקב מאד ויצר לו

Jacob made his preparations, but he was afraid and distressed. He was afraid because he feared for his own life and the life of all those dear to him, and at the same time he was greatly distressed because circumstances might make him take the life of his opponent. He was afraid of defeat, which would mean his own death and the death of his people. And he was distressed by the prospect of a victory that would mean woe and mourning in the houses of others. He sent his messengers to Esau. And the message he sent, deriving from the force it represented, was intended to make his enemy realize that it would be best for him not to unsheath the sword.

Before learning the result of his attempt to avoid a bloody clash, Jacob made his preparations during the night preceding the day of decision in case Esau attacked his people.

אם יבוא עשיו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה

"If Esau come to the one camp, and smite it, then the camp which is left shall escape" (Genesis, 32.9). It was a tragic yet providential strategy. Instead of weakening them, the dispersion of the children of Jacob often led to their salvation. The brutal, ferocious arm of Esau never succeeded in attacking all the descendants of Jacob. Babylon with its captive Jews saw the rebirth of Judaic culture which had been almost destroyed in Eretz Israel. Jewish communities were flourishing in the Netherlands after the Spanish Inquisition, and the civilization of six million American Jews was generated by tsarist pogroms. לא שקעה שמשו של משה עד שזרחה שמשו של יהושע

"The sun of one Jewish cultural centre did not set before the sun of another had not risen." This truth is fully borne out by the history of the last two thousand years of the Jewish people. The great historian Simon Dubnow wrote a book entitled **World History of the Jewish People.** World history. Is there any other people, excepting the one of the multimillenary Diaspora, that has one? Dispersed and fragmented all over the earth, the children of Jacob always survived the children of Esau.

"And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him until the breaking of the dawn."

The scene has inspired famous paintings. Jacob's struggle with the angel symbolizes the fight between Jacob's constructive spirit, his love of peace and Esau's evil, destructive spirit, his desire to subject and rob others. "Esau's angel" believes he can defeat Jacob at night, in darkness. The spirit of death contends with the spirit of life. It is a long and violent clash, as long as the night which Esau, the advocate of crime, has repeatedly sought to impose on mankind. The Bible uses the world Vayeiavak ויאבק to describe the fight between these two forces. The term derives from the word Avak, אבק that is dust, which makes the Talmudic sages infer that in his effort to strangle Jacob, "Esau's angel" raised a column of dust that reached the heavenly throne. Darkness was not enough for Esau. He also raised a column of dust to hide his face and cover up his intentions.

But every night has an end. At the break of dawn, at the start of day, Esau's strength is exhausted. The shadows of darkness dissolve in the light of the triumphant sun, and the ghost of the night loses all its power. The symbolic struggle comes to an end and the meeting of the two brothers the following day dispels all fear. Esau can smoothe his scowling face when he realizes there is no other way. Heavy clouds and threats are replaced by a serene and harmonious atmosphere.

However, Jacob does not forget that Esau may change his expression, but will never change his character. Politely, but firmly, he refuses to stay with his brother whose "way of life" cannot end well. The clash between Jacob and Esau is avoided. Their views of life remain antagonistic. History will show who was right.

TO ALL OF OUR BROTHERS AND SISTERS, THE JEWS IN CLUJ

To you, the survivors of the Holocaust's ovens, to you who went through fire in the fascist hell and returned to find your homes a shambles, to you I speak that are now celebrating one of you who has devoted his entire life, or more exactly what was left of it, to the revival of this holy Jewish community in Cluj that used to be a עיר ואם בישראל "mother in Israel".

Joseph Weintraub has never bowed to the fascist scourge, nor to the communist terror. He has preserved his backbone — an accomplished Jew, who has constantly stood up for his brothers, for the religious, cultural and charitable institutions of the community.

Blending simplicity and dignity in one, he has emerged as a model Jewish leader, loyal to the tradition of brilliant Jewish leaders who have guided this congregation for many centuries.

Just like the Joseph in the Bible, Joseph Weintraub has firmly and outspokenly asserted his religious and national identity, without embarrassment or fear, and — again like his forefather, Joseph the Dreamer — he has proved by his own deeds, rather than mere words, his deep attachment and loyalty to his country of adoption, Romania.

Joseph Weintraub is rather sad today. He's adding up his years and finds he's only got another 35 to live till he be 120 like Moses. To cheer up his spirits, let us remind him of the 85 years that have passed since he was born, since looking back on them he is entitled to exclaim together with the wise man in the Talmud, אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנתנו "Happy our youth that does not shame our old age."

When we praise someone we do it not to gratify his pride, but teach others a lesson. Learn, brothers! Learn from the example of your president! Strive to be worthy Jews, defend your institutions and your forefathers' tradition.

Carry through the meaning of his name, "Joseph", and "multiply" as much as possible such leaders in your ranks.

And to you, Joseph Weintraub, we give our sacerdotal blessing, of which your name is also part.

Joseph, may God multiply your years in full health, in the same vigor of the mind and body, that you may keep on guiding this holy Jewish community in Cluj.

AD MEA VEESRIM!

Chief Rabbi Dr MOSES ROSEN
President of the Federation of the Jewish Communities in Romania

FROM OUR COMMUNITIES

Rising Youth

It was to the great satisfaction of our Oradea community that several young girls among the Talmud Torah students and choir singers recently expressed their desire to pursue their study of the Torah in order to enhance their responsibility for their deeds before God and follow the path of our law and culture, living their lives from now on in accordance with the Magna Charta of Justice, Liberty and Goodness.

The bat mitzvah coinciding with the festivity of Simhat Torah of 5754 was held for Lavinia Iancu and Noemi Musta who, deeply moved, received parental blessing and answered by a solemn pledge to become worthy daughters of the Jewish people.

Then a numerous audience, gathered at the Great Orthodox Synagogue, at 4, Mihai Viteazu Street in Oradea, listened enraptured to a Judaic choir music performance — "We Celebrate by Songs" — part of the Autumn Festival organized by the local city hall. The show benefitted by the lively commentary, rich in Judaic lore, of Dr. Petru Körvari, cultural adviser of the Jewish Community in Oradea.

Shortly afterwards, another bat mitzvah was held for Gabriela Homonai, followed by a bar mitzvah for Alin Eugen Câmpianu, which started on Shabbath, the eight of Heshvan (Oct. 23, 1993), as the young boy was called to the Torah the day before he first put on phylacteries.

Instructed by Mihai Freundlich under the guidance of community secretary Lazăr Freund, the bar mitzvah proved to be well prepared indeed. He recited the Torah blessing beautifully and read out in a loud, clear voice, with splendid intonation, the Leh Leha pericope of the Haftarah, to the great joy of the regular faithful and guests assembled at the synagogue. Later on, during the traditional kiddush, the bar mitzvah who will shortly make Aliya to Israel, received the greetings and good wishes of the congregation.

As a community member and Talmud Torah teacher, I particularly rejoiced at these latest events. It warmed our hearts to see that our community, bereft of youths in the wake of the Holocaust, is now rejuvenated as a third generation is rising and drawing close to us owing to the advice and support of His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen.

Reported by Judith Varadi, Oradea

Happy Birthday

On Oct. 26, 1993, our aid recipient, Mrs. Sofia Shechter, turned 89, and as she's known to have no relatives, except a brother-in-law also in his old age, the president of our community, M. Cojocaru, accompanied by our community adviser, L. Hershcovich and wife, paid her a visit to express their greetings.

My, was she glad to see them! Memories were spun and Mrs. Shechter repeatedly renewed her thanks for the good care the Federation of the Jewish Communities in Romania takes of the sick, the lonely and the elderly. She insisted that we convey her deepest gratitude to His Eminence, Chief Rabbi Dr Moses Rosen, wishing him many happy years that he may lead us on.

It was a touching evening to us all who took part in this small event, so simple, yet so emotionally rich.

Lecture

"Jews in Romania and Their Cultural Contribution" was the topic of a lecture delivered on Oct. 31 by Dr. Hary Culer, an ethno-sociologist at the Romanian Academy and a lecturer with the Federation of Jewish Communities.

The audience filling the 120-seat conference hall of the Jewish Community in Bacău rewarded by frequent rounds of applause the documented expose, solidly grounded on facts, papers and contributions. Many prominent Jewish personalities in every field of activity were warmly remembered.

On behalf of the attendees, the Bacău community leader thanked Dr. Culer for his substantial lecture and invited him to come again and address further topics of interest.

A beautiful show, called "We Sing Your Praise, Jerusalem", was given afterward by the Talmud Torah choir, and as the children sang, the audience joined in, creating an extraordinary moment of lofty Jewish feeling.

Alongside the Talmud Torah students, their professors, Iosif Leibu and Constantin Alexa, had a great part in the success of this inspiring performance. It is also worth noting, among the main contributors to the event, Robinica Gotesman, Carla Rubingher, Gabriel Kalman, Miriam Briff, Lidia Maier, and Adriana Lupu.

The songs and poems drew our hearts closer to Israel and to its capital, Jerusalem.

Reported by M. COJOCARU, Bacău

כתב־עת

של היהדות הדתית מרומניא
ב"ה כסלו תשנ"ד ✡ מס' 770 ✡ דו־שבועון

הרב הראשי דר. דוד משה רוזן

המאבק הנצחי

"ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר" (בראשית לב, כד)

הלהיטות אחר הבצע והצימאון לדם - הנם שני האויבים המושבעים שסיכנו בטחונו של יעקב , איש הספר והעבודה. עשו, מהראשונים שבאויבים הנודע לשימצה, תיכנן לפגוע במוחו של יעקב, במערכת־החשיבה שהתמסרה כולה לתורה. אחריו בא לבן הארמי, "אב־הרמאים", כהגדרתו הקולעת של מדרש תנחומא, וניסה להחליף את החרב בערמומיות. הפעם המטרה : לגזול מיעקב את יגיע כפו ולהעמידו ריקם. ושוב חוזר הכדור אל עשו, הוא יוצא לקראת יעקב "וארבע מאות איש עמו" ובדעתו לבצע את תכנונו ומשימת זדונו.

אך בזו הפעם, אין זה עוד יעקב החולם התמים שמימי הנעורים. אותם חלומות־נעורים משמשים לו, לכאורה, גם כיום כאמונה וחזון,כי כל הסבל הרב שעבר עליו בחייו הזרועים צוק וצוקה לא הצליח לחבל בדמותו או לפגוע בשאיפותיו. ברם, הנסיונות שנתנסה בהם חישלו את אופיו, הקשיים שבהם נתקל עיצבו לו דמות מגובשת: נוסף על טוהר־אמונתו ורוך ליבו, שבהם היה מחונן מקדם, פגעי החיים הקנו לו גם זרועות־עוז, תכונה שחסרה לו לפנים. כדי לזכות ברצונו הטוב של איש כעשו, הדורון בלבד לא יספיק: אף התפילה לא תרתיעו מלבצע את זממו. בעימות עם איש אשר אמר: "שוטה היה קין שהרג את אחיו בחיי אבא... אני איני עושה כן, אלא יקרבו ימי אבל אבי" (מדרש רבה פ' אמור כ"ז), - מן ההכרח היה גם בכוננות מלחמתית, כלומר לקיים כח מאבק בכושר לחימה שיעלה בעדיפותו על כוחותיו של עשו, זוהי השפה היחידה שאותה ייטיב עשו להבין, והאופן המתאים ביותר לשם מניעת סכנת־ההשמדה.

בו בזמן - "ויירא יעקב מאוד וייצר לו". ליבו דאב על קורבנות המאבק, על אלה שמשורות לוחמיו הוא ועל אלה שממחנה האויב כאחד. סמיכות הפסוק האחרון שבפרשת "ויצא": "ויקרא של המקום ההוא מחניים", לפסוק "וישלח יעקב מלאכים", מלמדנו שהדאגה ל"מחניים", לאבידות בנפש שבשתי המחנות יחד, הניעה אותו לפתוח במשא־ומתן ולשגר שליחים שעליהם להודיע, לא רק על נכונותו לשלום, אלא גם על העובדה, שגם הוא, יעקב, הספיק ללמוד בינתיים את אמנות הלחימה, ומוטב לו לעשו לוותר על המלחמה.

במצב מתוח זה, תוך ציפיה לשיבת השליחים ולתוצאות שבפיהם, בהכריזו על כוננות מלאה לקראת מקרה של התקפה, - "ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר" בתמונה זו, שבפירושה נתלבטו כל מבארי המקרא ושעליה מעיד אחד מהמובהקים שבהם, ש"בעניין האבקות המלאך עם יעקב רבו הדיעות! הן קצר אורך היריעה האחת מלהעלות עליה כל דיעות המפרשים!" (כלי יקר), בתמונה ציורית זו ששימשה מקור השראה לאמני המכחול על נושא "מאבקו של יעקב עם המלאך", המסמלת את המאבק שבין המגמה הקונסטרוקטיבית שבכמיהה לשלום מצידו של יעקב לבין זו הדסטרוקטיבית שבשאיפה לדיכוי ועושק של עשו, כלומר המאבק בין החיים ובין המות, בין האור ובין החושך. "שרו של עשו", ככל מורדי־האור שכמותו, השליך יהבו על עיתוי המאבק, על חשכת הלילה. הוא מעוניין שהחשכה תארך ותימשך וגם מנסה לכפותה על האנושות כולה.

חשכת הלילה בלבדה לא הספיקה לו, כנראה, לעשו, אר־אז הוא מעלה גם מסך אבק כדי להסתיר את דמותו ולהסוות על כוונותיו האמיתיות. דייקו זאת חז"ל ה"קשר שבין הפועל "ויאבק" שבפסוקנו למלה "אבק": "אמר רבי יהושע בן לוי: מלמד שהעלו אבק מרגליהם עד כסא הכבוד" (חולין צא, א), והפליא לבאר את המאמר הרב שלמה אפרים איש לונטשיץ, בעל ה"כלי יקר": "אמר (שרו של עשו): הנני מוסיף לו טומאה למלאת עיניו אבק ועפר, כדי שיהיה סומא מכל וכל... כדי להביאו לידי הכחשת אלוה ממעל". הנה תיכנון הפגיעה במוחו של יעקב, שעליו דיברנו בראש דברנו.

אבל גם ללילה גבול. ב"עלות השחר" אפסו כוחותיו של עשו; כאשר "ויזרח לו השמש" תם המאבק ולמחרתו התקיימה פגישת שני האחים באווירה של הבנה ושלום. נמנעה ההתנגשות, ברם הניגודים שבין שתי תפיסות החיים נותרו בעינם. באדיבות, אבל בהחלטיות מסרב יעקב להזמנתו של עשו. זה פונה שעירה וזה פונה סוכותה. וכבר אמר רבי אבהו: "חזרנו על כל המקרא ולא מצינו שהלך יעקב אל עשו להר שעיר מימיו" (מדרש רבה וישלח ע"ח).

והלכה כרבי אבהו.

שגריר מדינת ישראל נפגש עם מנהיגי הפדרציה של הקהילות היהודיות

ביום ה־28 באוקטובר 1993,התקיימה באולם הספריה של בית - הכנסת הכורלי בבוקרשט,פגישת מר אבשלום מגידון, שגריר מדינת ישראל ברומניא עם הנהגת הפדרציה של קהילות יהודי רומניא, הנהגת יהודי בוקרשט ושל מוסדות דת ותרבות יהודית ועזרה סוציאלית מהבירה. השתתפו גם אנשי מדע, סופרים, אומנים וכו'.

בדבר ההקדמה שלו, כבוד הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שליט"א הדגיש שפגישה כזאת קורה בפעם הראשונה מיסוד מדינת ישראל.

כל זה טבעי והגיוני ששגריר מדינת ישראל מדבר חפשית, בקול רם ובלי עצורים עם אחיו היהודים של הקהילה שלגביה הוא מציג את מדינת היהודים. דבר כזה, אפשר היה לעשות רק נתון לסכנות.

"עכשיו, כאן, בפעם הראשונה נכנסים לנורמליות, וזה משמח אותנו, שלמעננו ישראל אינה רק ארץ חלומותינו, ארץ המובטחת ע"י הקב"ה. זה נורמלי גם למען רומניא, בה נולדנו ובה אנחנו פועלים בנאמנות ובמסירות", סיים כבוד הרב הראשי.

כבוד השגריר נתן אחר כך דו"ח בקצרה על הסכם השלום בין ישראל לאש"ף בוואשינגטון ועל האורות והצללים של האירוע הזה שהוא עכשיו בתשומת לב כל העולם.

האורות, מכיוון שאלו קרני שמש הראשונות שחודרות דרך אופל המלחמות המשמידות, הטירור העיוור וטפשי, ושכל העולם צפה להתחלת הדרך הראשונה כלפי השלום.

צללים, מכיוון שברור שישראל לקחה על עצמה סיכון מחושב, אחריות קשה בהליכתה בדרך זו, בה עוד הרבה מכשולים, שאורבים לנו עוד הרבה סכנות.

כבוד השגריר נתח אחר כך את היחסים של ישראל עם כל אחד משכניו והשלים כך את המצב ואת הסיכויים העתידיים לשלום - סאלם במזרח הקרוב.

אחר כך הנוכחים פנו אל השגריר עם שאלות על ההסכם וגם על התיפעות האנטישיות שמתגברות ברומניא.

כבוד השגריר אבשלום מגידון הביע את הדעה שאסור לנו לקבל את הפרובוקציות, את הבלבולים ,את האיומים ואת העלבונות מבלי למחות נגד כל אלה. כבודו עושה את זה בכל הפגישות הרשמיות עם שלטונות רומניא.

"המלחמה נגד האנטישמיות צריכים להוביל באומץ, ברגש כבוד ובלי חת", הדגיש כבוד שגריר מדינת ישראל בתשובתו לשאלות בענין זה.

לאחינו ואחיותינו מקהלת יהודי קלוז'

לכם, שרידי כבשני השואה, לכם שעברתם במדורי גהינום הפאשיסטי ושחזרתם למענותיכם החרובים, הנני פונה עם דברי בימים אלה, כאשר אתם מכבדים את אחד מכם, שזה עשרות שנים מקדיש את חייו, זאת אומרת החים שנשארו לו, לתחיית הקהילה היהודית הקדושה הזאת של קלוז', קהילה שהיתה פעם עיר ואם בישראל.

יוסף ווייינטראוב לא נתכופף תחת סבלות השואה הפאשיסטית וגם לא על ידי הטירור הקומוניסטי.הוא נשאר עם חוט השדרה ישר, הוא יהודי מושלם, שעמד להגן על אחיו, על מוסדות הדת, התרבות היהודית ועל פעולת הקהילה בצחות גמילות החסדים,

בשלבו את הענווה, עם הגאווה היהודית, הוא היה ונשאר דוגמת מנהיג יהודי נאמן למסורת דורות המנהיגים הנשגבים שעמדו בראש הקהילה הזאת במשך השנים.

יוסף ווייינטראוב, כמו יוסף הצדיק הפגין בקול רם את השתייכותו הדתית והלאומית, בלי חת, בלי להתבייש ויחד עם זה, גם כן, כפי קודמו הדגול, בעל החלומות, הוכיח בעובדות ולא במשפטים רקים מתוכן, את נאמנותו ומסירותו למולדתו שאמצה אותו, רומניא.

הוא עצוב כיום על פי שהוא עושה את חשבון נפשו ורואה שנשארו לו 35 שנה עד למאה ועשרים כמשה רבנו.

כדי להרגיע את רגש העצבון שלו, אנו מזכירים לו את ה־85 שנה שעברו מיום הולדתו ובמבט לאחור יש לו הסיפוק לומר : "אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנתנו".

השבח לאדם אינו למען לתת סיפוק לגאוותו, אלא כדי שאחרים ילמדו ממנו לקח. לימדו, אחי, מדוגמת היו"ר שלכם ! היו יהודים גאים הגינו על מוסדותינו ועל מסורת אבותינו !

תקיימו את משמעות המלה "יוסף", שהיא להוסיף ולהרבות, שירבו כמה שיותר מנהיגים כאלה מתוך קהלתכם.

ואני מברך אותך, עם הברכה המסורתית, יוסף ווייינטראוב, יוסף השם עליך ועל קרוביך. יוסף השם את שנותיך בבריאות שלמה ובאותו הכה של שכלך וגופך כדי להדריך גם בעתיד את הקהילה הקדושה הזאת של יהודי קלוז'.

עד מאה ועשרים !

הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן
נשיא הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניא